

Gjensidig tillit

Forholdsmessighet mellom handling og straff som skranke for å etterkomme en europeisk arrestordre

Kandidatnummer: 632

Leveringsfrist: 26.11.2012

Antall ord: 11 184

Innholdsfortegnelse

1	INNLEDNING	1
1.1	Avgrensing og problemstilling	2
1.2	Metode	3
1.2.1	Rettskildebildet	3
2	LOVGIVNINGSPROSESSEN.....	5
2.1	Schengen-samarbeidet	5
2.1.1	Norges samarbeidsavtale med Schengen	6
2.2	Den europeiske arrestordre	8
2.2.1	Gjensidig anerkjennelse av rettsavgjørelser	8
2.2.2	Rammebeslutningen om europeisk arrestordre	9
2.2.3	Rammebeslutningens innhold	10
2.2.4	Norges parallellavtale til rammebeslutningen.....	15
2.2.5	Gjennomføringsmåte	16
3	FORHOLDMESSIGHET MELLOM HANDLING OG STRAFF	17
3.1	Kort om straffens formål	17
3.2	Forholdsmessighet mellom handling og straff i norsk rett	18
3.2.1	Strafferammer og utmåling av straff	18
3.2.2	Forholdsmessighetsbetraktninger i straffeprosesslovens § 170 a	21
3.3	Forholdsmessighet mellom handling og straff i EU	23
3.3.1	Menneskerettighetenes status	23
3.3.2	Charteret om grunnleggende menneskerettigheter.....	24
4	UTFORDRINGER KNYTTET TIL PRAKTISERINGEN AV EAW I EU	26
4.1	Forsøk på å etablere en forholdsmessighetskranke i forbindelse med EAW.....	26
4.2	Bagatellmessige lovbrudd.....	28

4.3	Retten til advokatbistand i både den anmodende og den iverksettende stat.....	31
4.4	Manglende krav om dobbel straffbarhet.....	33
4.5	Rapport fra EU-kommisjonen	34
5	ARRESTORDRELOVEN	35
5.1	Ikrafttredelse	35
5.2	Avsluttende bemerkninger om rettstilstanden	36
5.2.1	Utlevering av egne statsborgere	36
5.2.2	Veien videre	37
6	LITTERATURLISTE	39

1 Innledning

Vi lever i en stadig mer globalisert verden. Dette omfatter så vel våre egne private liv som offentlige myndigheter. Internasjonalt samarbeid på tvers av landegrensene er ikke noe nytt, men utviklingen de senere årene går i en klar retning av utvidelse av dette samarbeidet, både hva angår utstrekning og samarbeidsområder. I Europa er det nærliggende å betrakte EU i det nevnte perspektivet. Fra å ha startet som en økonomisk kull- og stålunion mellom 6 land i 1951, er EU i dag en union bestående av 27 land som har et omfattende samarbeid på alle politiske og samfunnsmessige områder. Landegrenser nærmest viskes ut, og flyten av mennesker, varer og tjenester er på det nærmeste fri. Det er i det følgende samarbeidet på justisområdet som står i sentrum. EU har som en uttalt målsetning å etablere et sammenhengende område for frihet, sikkerhet og rettferdighet i Europa.¹ I dette samarbeidet står Schengen-konvensjonen helt sentral. Denne konvensjonen, og Norges tilslutning til den, danner rammeverket for de spørsmål jeg skal se nærmere på og drøfte i det følgende. Videre vil jeg peke på de utfordringer Norge står ovenfor når det gjelder samarbeid på justis- og strafferettsområdet all den tid vi ikke er medlem av EU. Alle kan enes om at internasjonalt samarbeid er påkrevd for å møte utfordringene som følger av kriminalitetsutviklingen, men hvordan dette best kan gjennomføres i praksis byr på både politiske og rettslige utfordringer.

Den første desember 2011 vedtok Stortinget en lov som bringer EU-retten inn i norsk straffeprosess på en måte vi ikke har sett tidligere. Loven fikk navnet «lov om pågriping og overlevering til og frå Noreg for straffbare forhold på grunnlag av ein arrestordre (arrestordreloven)», og ble til uten store diskusjoner og kontroverser. Høringsprosessen forløp i stillhet, og høringsinstansene var enige om at denne loven ville være et effektivt og viktig bidrag til bekjempelse av grenseoverskridende kriminalitet.² Loven trådte delvis i kraft den 16. oktober 2012.³

---

¹ 2012/C 326/01 The Treaty On European Union (konsolidert versjon 26.10.2012) artikkel 3 punkt 2.

² Prop.137 LS (2010-2011):11

1.1 Avgrensning og problemstilling

I denne avhandlingen skal jeg redegjøre for EUs rammebeslutning om europeisk arrestordre, og Norges tilslutningsavtale til denne, som utgjør det juridiske og politiske bakteppet for den norske arrestordreloven. Jeg vil kort redegjøre for Schengen-konvensjonen og Norges tilknytning til denne, da dette er sentralt for Norges internasjonale samarbeid på det justispolitiske feltet. Videre vil jeg i noen grad redegjøre for og drøfte hvilke endringer denne loven medfører i forbindelse med utlevering for straffbare forhold, og hvilke skranke som finnes for å avvise en begjæring etter loven. Jeg vil ikke gå detaljert inn i den historiske utviklingen av reglene rundt utlevering av lovbrutere hverken i EU eller Norge, men nevne de forskjellige konvensjonene og lovene der det er relevant. Mitt hovedanliggende vil være å fokusere på forholdsmessighet mellom handling og straff, og belyse hvorvidt forholdsmessighetsvurderinger gjør seg gjeldende i praktiseringen av dette lovverket. Som nevnt over, har ikke loven trådt i kraft i sin helhet, og det finnes foreløpig ingen norsk rettspraksis, men jeg vil vise til rettspraksis fra EU-land for å drøfte og belyse forholdsmessighetsproblematikken. Min hovedproblemstilling vil være: **Kan uforholdsmessighet mellom handling og straff brukes som skranke for å avvise en europeisk arrestordre?** Denne problemstillingen vil jeg blant annet belyse gjennom å se på forskjellige utfordringer praktiseringen av arrestordreavtalen har gitt i land hvor den har virket, og hvilke utfordringer vi kan tenkes å få i Norge når den trer i kraft i sin helhet. Jeg vil også gå inn på hvilke forholdsmessighetsvurderinger som ligger til grunn i den generelle straffeprosessen i både Norge og EU for å sette dette i rette sammenheng.

---

³ FOR 2012-09-21 nr. 895

1.2 Metode

For å kunne besvare spørsmålene jeg reiser i denne avhandlingen må jeg vurdere hvilke muligheter til avvisning av en arrestordre som spesifikt ligger i de lovverk som behandles her. Det vil hovedsakelig gis en presentasjon av reglene, og hvilke argumenter disse bygger på. I dette henseendet vil jeg benytte meg av vanlig juridisk metode som følger av norsk rettskildelære. Det er også nødvendig å gå noe inn i rettskildelæren i EU for å kunne sette den norske loven inn i en relevant sammenheng, og for å vurdere i hvilket metodisk lys den skal leses og forstås.

1.2.1 Rettskildebildet

Arrestordreloven er så ny at det er begrenset med norsk litteratur som omhandler denne. Forarbeidene består av Prop.137 LS (2010-2011) og Innst. 68 L (2011-2012), og vil naturlig nok utgjøre en stor del av kildegrunnet for min fremstilling knyttet til den norske loven. Vedrørende den underliggende rammebeslutningen om europeisk arrestordre er kildegrunnet mer omfattende, og jeg vil benytte meg av rettspraksis, juridisk litteratur, og øvrig offisiell dokumentasjon.

Da Lisboa-traktaten trådte i kraft 1. desember 2009 etter en lang og vanskelig prosess⁴ ble søylesystemet slik vi kjenner det avskaffet i EU. Justispolitikken var inntil da regulert som den tredje «søyle».⁵ Lisboa-traktaten er en endringstraktat, og erstatter således ikke eksisterende traktater, men endrer innholdet. Dette nevnes for å klargjøre hjemmelsrekken i EU-retten, og sette rammebeslutningen inn i sin rette sammenheng. Rammebeslutninger som instrument ble avskaffet som en følge av Lisboa-traktaten, og reguleringen av justissektoren i EU foregår nå i form av forordninger og direktiver. Rammebeslutningen om europeisk arrestordre var hjemlet i Traktaten om den Europeiske Union (TEU) artikkel 31 a og b, og

---

⁴ Se mer om dette i Kvam 2008:120 flg.

⁵ NOU 2012:2 s.686

34(2) b.⁶ Den rettslige virkningen til rammebeslutninger og andre rettsakter som ble vedtatt før ikrafttredelsen av Lisboa-traktaten ivaretas av tilleggsprotokollen «Protocol on transitional provisions» artikkel 9 i traktaten, som lyder:

«The legal effects of the acts of the institutions, bodies, offices and agencies of the Union adopted on the basis of the Treaty on European Union prior to the entry into force of the Treaty of Lisbon shall be preserved until those acts are repealed, annulled or amended in implementation of the Treaties. The same shall apply to agreements concluded between Member States on the basis of the Treaty on European Union.»⁷

Jeg vil ikke gå i betydelig detalj når det kommer til rettskildelæren i EU, men det er nødvendig å si noe om de forskjellige rettskildene og deres status, da kildelæren skiller seg fra den norske på en del viktige punkter. Grunnlaget for samarbeidet i EU er traktater inngått mellom medlemsstatene som videre er godkjent av statene etter nasjonale statsrettslige krav.⁸ De to traktatene som utgjør det sentrale grunnlaget for EU er Traktaten om Den Europeiske Union (forkortet TEU) og Traktaten om den Europeiske Unions Funksjonsmåte (forkortet TEUF). De to nevnte traktater inneholder tre hovedkategorier av regler. Overordnede prinsipper for samarbeidet, både hva gjelder forholdet mellom EU og medlemslandene, men også forholdet mellom EU og borgerne. Videre er det bestemmelser som oppretter institusjonene i EU, og angir kompetanser, vedtaksprosedyrer og sammensetning. Den tredje kategorien er materielle regler som omhandler den frie flyt av varer, tjenester, arbeidskraft og kapital, samt bestemmelser om de fleste andre samfunnsområder.⁹ Fra norsk rett er vi godt kjent med lovforarbeidene, og deres status som tolkningskilde. I EU-

---

⁶ 2002/584/JHA

⁷ 2007/C 306/01

⁸ EØS-rett 2011:46

⁹ Ibid:48

retten har man det som kalles fortaler, som ikke gir formelt bindende regler, men som angir formålet med rettsakten, og som brukes som retningslinje for tolkingen i EU-domstolen.¹⁰

2 Lovgivningsprosessen

2.1 Schengen-samarbeidet

Generelt samarbeid på politi- og strafferettsområdet var ikke en sentral del av det politiske landskapet som vokste frem på 1950-tallet, og som etter hvert utgjorde det opprinnelige europeiske fellesskapet.¹¹ Utlevering av lovbrøyttere, derimot, var ett område hvor det ble tatt grep i Europa allerede kort tid etter opprettelsen av Europarådet i 1949. Medlemsstatene i Europarådet ble invitert til å inngi synspunkter på hvorvidt det var ønskelig å inngå en europeisk utleveringskonvensjon, og hvordan en slik konvensjon skulle utformes. Dette arbeidet ledet frem til det som i dag trolig er den utleveringskonvensjon¹² i verden med flest statsparter.¹³

Etter som den politiske utviklingen skred frem, og samarbeidet mellom de ulike EF-landene ble tettere og mer omfangsrikt, viste det seg at behovet for et utvidet samarbeid også innenfor justisområdet meldte seg. Det er nærliggende å tenke seg at tiltagende anslag av terrorisme på europeisk jord og grenseoverskridende kriminalitet fungerte som en katalysator på dette området. Frankrike, Vest-Tyskland, Belgia, Luxembourg og Nederland inngikk i 1985 en folkerettslig avtale utenfor EF-systemet som skulle bidra til å realisere det indre markedet, og bedre den frie bevegelsen for varer tjenester personer og kapital.¹⁴ Grunnen til at denne avtalen ble inngått var blant annet at den uttalte målsetningen i EFT artikkel 14 nr. 2 om den frie bevegelse og det indre marked ble vanskeliggjort av

---

¹⁰ Ibid:48-49

¹¹ Se EØS-rett 2004:26 flg. for nærmere om dette

¹² European Convention on Extradition av 13. desember 1957

¹³ Se Mathisen 2009:112 flg. for nærmere om dette

¹⁴ Schengen-avtalen av 14. juni 1985, norsk oversettelse i St.prp.nr.42 (1996-1997)

uenighet om hvorvidt personkontroll på grensene skulle opphøre. De fem nevnte statene mente at fullstendig opphør av kontroll på de indre grensene var nødvendig, og undertegnet fem år senere Schengen-konvensjonen til gjennomføring av avtalen. Konvensjonen trådte først i kraft 26. mars 1995, som følge av de praktiske utfordringer som knyttet seg til ombygging av flyplasser for skille av reisende innenfor Schengen-området fra reisende til og fra tredjeland.¹⁵ Ved å etablere et indre marked uten personkontroll på grensene, gir det seg selv at et samarbeid på politi- og strafferettsområdet både ble viktig og utfordrende. Fri bevegelse av personer på tvers av landegrenser uten personkontroll har sine klare og tydelige fordeler i forbindelse med å kunne oppnå et reelt indre marked, men det gir på den annen side klare utfordringer og problemer knyttet til mulighetene for de med uedle hensikter å operere på tvers av landegrenser med liten eller ingen myndighetskontroll. Schengenkonvensjonen fikk derfor et eget kapittel om utlevering. Bestemmelsene her utgjør ikke noe selvstendig eller komplett sett med regler mellom avtalepartene, men utfyller og fremmer anvendelsen av Europarådskonvensjonen 1957. Bestemmelsene, som man finner i artikkel 59 til 66, handler både om effektivisering av utleveringsprosessen og innskrenkning av nektelsesgrunner.¹⁶

2.1.1 Norges samarbeidsavtale med Schengen

Danmark, Sverige og Finland søkte i 1994-1995 om observatørstatus med sikte på medlemskap i Schengen. Dette medførte en trussel mot den nordiske passunionen, som ikke kunne videreføres hvis Norge som eneste land ble stående utenfor Schengen-samarbeidet. Reisefriheten i Norden ble ansett for å kunne bli best bevart ved at det var en felles nordisk tilnærming til dette samarbeidet. Dette ble uttalt i en felles erklæring fra de nordiske statsministrene i 1995.¹⁷ Norge og Island startet forhandlinger med de øvrige Schengen-landene i 1995, og avtalen ble undertegnet i desember 1996 og godkjent av Stortinget i juni 1997.

---

¹⁵ Kvam 2008:26-29

¹⁶ Mathisen 2009:137-138

¹⁷ NOU 2012:2 s.691-692

Som en følge av at Schengen-reglene ble integrert i EU som følge av Amsterdam-traktaten av 1997, måtte en ny forhandlingsrunde til, og etter en grundig politisk behandling ble den reviderte avtalen godkjent av Stortinget i april 1999 og trådte i kraft i mars 2001. Hensyntene bak ønsket om å knytte seg til Schengen fra norsk side dreide seg i denne perioden fra den foran nevnte reisefriheten i Norden, og mer over til et sterkere ønske om internasjonalt politisamarbeid og bekjempelse av grensekryssende kriminalitet.¹⁸ Dette var den samme prosessen som foregikk i de øvrige europeiske landene, og summen av ønskene om realiseringen av et indre marked samt tettere samarbeid på det justispolitiske plan kan sies å ha drevet fram prosessen som Schengen-samarbeidet er en del av¹⁹. Europeisk arrestordre, og herunder den norske arrestordreloven står som eksempler på en videreføring av disse prosessene.

Norge er forpliktet til å godta og følge de reglene som forelå i Schengen-avtalen på tidspunktet for den norske tilknytningsavtalen. Dette følger av artikkel 1(1) og 2(1) og (2) i den norske tilknytningsavtalen som sier: «Island og Norge skal knyttes til Det europeiske fellesskaps og Den europeiske unions virksomhet på de områder som omfattes av bestemmelsene nevnt i vedlegg A og B til denne avtale og videreutviklingen av dem», og «Bestemmelsene i Schengen-regelverket oppført i vedlegg A til denne avtale, slik de kommer til anvendelse for de medlemsstater i Den europeiske union som deltar i det tettere samarbeidet hjemlet i Schengenprotokollen, skal gjennomføres og anvendes av Island og Norge.» «Bestemmelsene i Det europeiske fellesskaps rettsakter oppført i vedlegg B til denne avtale, skal i den utstrekning de har erstattet tilsvarende bestemmelser i eller er vedtatt i henhold til Schengenkonvensjonen av 1990, gjennomføres og anvendes av Island og Norge.»²⁰ Videre følger det av artikkel 2(3) at Norge til enhver tid skal forholde seg til regelverket slik det ser ut, og all den tid Schengen-avtalen er dynamisk, og således i stadig endring kan dette by på utfordringer når Norge ikke er medlem av EU, og følgelig ikke har stemmerett i

---

¹⁸ Ibid

¹⁹ Kvam 2008:29

²⁰ Inntatt som vedlegg 1 til St.prp.nr.50 (1998-99)

de organer som har lovgivningskompetansen. Stortinget må bestemme at en ny regel skal få virkning i Norge, og hvorvidt dette skal skje avgjøres av om regelen er schengenrelevant. Schengenrelevans defineres av EUs råd, og det betyr at det må innebære en videreutvikling av bestemmelsene i vedlegg A og B til tilknytningsavtalen. Videre kan det hevdes at det ikke er tilstrekkelig at regelen i seg selv er schengenrelevant, altså en videreutvikling av en bestemmelse, men at også prosedyrene som er fastlagt i avtalen følges ved vedtakelsen av regelen.²¹

2.2 Den europeiske arrestordre

2.2.1 Gjensidig anerkjennelse av rettsavgjørelser

Det europeiske råd holdt toppmøte i Tammerfors i 1999. Prinsippet som her ble bestemt, ga vidtrekkende konsekvenser for det rettslige samarbeidet blant EU-statene, og som jeg vil vise senere, for Norge. Det ble her uttalt at gjensidig anerkjennelse av kjennelser og dommer skulle være «hjørnesteinen» i det rettslige samarbeidet. I konklusjonen fra toppmøte heter det:

«Enhanced mutual recognition of judicial decisions and judgments and the necessary approximation of legislation would facilitate co-operation between authorities and the judicial protection of individual rights. The European Council therefore endorses the principle of mutual recognition which, in its view, should become the cornerstone of judicial co-operation both in civil and criminal matters within the Union. The principle should apply both to judgments and to other decisions of judicial authorities.»²²

Vi ser her at en rettslig beslutning i én stat skal anerkjennes og gjennomføres i en annen stat. Dette er et prinsipp vi til en viss grad kjenner igjen i Norge i forbindelse med nordisk

---

²¹ Se Kvam 2008:56flg for omfattende drøftelse av dette

²² EU-formannskapetets Tammerfors-konklusjoner punkt 33

samarbeid i politi- og straffesaker, men her går EU-rådet lenger enn det som har vært vanlig praksis. For å kunne opprette et system hvor gjensidig anerkjennelse av rettsavgjørelser skal ligge til grunn, er det helt nødvendig med gjensidig tillit til rettssystemene i de landene man skal samarbeide med.²³ Ved å overlate kompetanse som tradisjonelt sett har vært sterkt tilknyttet nasjonalstatens suverenitet, må man være trygg på at rettssystemene har stor grad av harmonisering både hva materielle regler og grunnleggende verdier angår. I et tradisjonelt mellomstatlig samarbeid innenfor det justispolitiske feltet, for eksempel i forbindelse med utlevering av en siktet eller straffedømt, blir det rettet en anmodning fra den ene stat, hvorpå den iverksettende staten tar stilling til forespørselen i tråd med sitt eget rettssystem, og foretar en selvstendig prøving av spørsmålet anmodningen dreier seg om, og følgelig har full suverenitet over rettsspørsmålet. Etter prinsippet som blir uttalt Tammerfors-møtet skal den iverksettende stat være pålagt å akseptere og gjennomføre avgjørelsen fra den anmodende stat. Vi kan altså hevde at den iverksettende stat blir fratatt noe av suvereniteten over utøvelsen av visse strafferettslige avgjørelser på eget territorium.²⁴ Hvilke utslag dette senere ville gi blir gjennomgått senere i avhandlingen, og vil vise at uttalelsen, og oppfølgingen av denne har gitt vidtrekkende følger på strafferettsområdet.

2.2.2 Rammebeslutningen om europeisk arrestordre

EU hadde som nevnt foran arbeidet med utvikling av utleveringsregler også lenge før det nevnte Tammerfors-møtet. Det ble utarbeidet to konvensjoner om utlevering i 1995²⁵ og 1996²⁶ som tok sikte på å forenkle prosedyrene for utlevering av lovbrøyttere. Begge konvensjonene ble utarbeidet med sikte på å supplere Europarådskonvensjonen av 1957, og inneholdt regler om forenklede utleveringsprosedyrer i saker hvor den som ble begjært ut-

---

²³ Kvam 2008:101 og Mchangama 2011:1

²⁴ Kvam 2008:101

²⁵ OJ 1995 C78

²⁶ OJ 1996 C313

levert henholdsvis samtykket til utlevering eller ikke.²⁷ Konvensjonene ble dog ikke ratifisert av alle EU-landene, og trådte følgelig aldri i kraft i sin helhet. De ble gitt foreløpig anvendelse mellom statene som ratifiserte konvensjonene.²⁸ Vi ser altså en utvikling hvor ønsket om, og behovet for forenkling, harmonisering og effektivisering av regler rundt strafferettslig samarbeid generelt og utlevering spesielt gjør seg mer og mer gjeldende i Europa. De tydelige signalene fra Tammerfors-møtet, hvor Kommisjonen og Rådet ble pålagt å utarbeide et program for å implementere det uttalte prinsippet om gjensidig anerkjennelse²⁹, medførte at arbeidet på dette området var kommet langt når terroren rammet USA den 11. september 2001. Terrorangrepet satte ytterligere fart i prosessen, og allerede den 19. september 2001 fremsatte Kommisjonen et forslag til en rammebeslutning om den europeiske arrestordre og utleveringsprosedyrene mellom medlemsstatene.³⁰ Rammebeslutningen om europeisk arrestordre ble endelig vedtatt den 13. juni 2002, og trådte i kraft 1. januar 2004 hvorpå den erstattet de tilsvarende bestemmelser i de gjeldende konvensjoner som nevnt foran.³¹

2.2.3 Rammebeslutningens innhold

Det følger av fortalens punkt 1 i rammebeslutningen at målet er å avskaffe de formelle utleveringsprosedyrene statene imellom for personer som forsøker å unndra seg soning av straff etter endelig domfellelse. Videre skal det innføres prosedyrer for raskere å kunne utlevere personer som mistenkes for å ha begått en straffbar handling. Som nevnt foran er det prinsippet om gjensidig anerkjennelse som ligger til grunn for rammebeslutningen, noe som fremgår av fortalens punkt 6, hvor det spesifikt refereres til konklusjonene fra Tammerfors-møtet. Det er likevel ikke slik at enhver arrestordre uten videre skal gjennomføres i den staten som mottar den. Det oppstilles flere avslagsgrunner, både obligatoriske og fakul-

---

²⁷ Mathisen 2009:141

²⁸ Kvam 2008:103 og 118

²⁹ EU-formannskapets Tammerfors-konklusjoner punkt 37

³⁰ Det politimæssige og strafferetlige samarbejde i den europeiske union 2005:504-505

³¹ Ibid:507 og Kvam 2008:103

tative, som jeg skal gjennomgå nærmere nedenfor. I tillegg kan den iverksettende stat be om visse garantier før en arrestordre blir gjennomført. Før jeg går inn på avslagsgrunnene er det viktig å påpeke tre forhold ved rammebeslutningen som avviker fra tidligere og tradisjonelle utleveringsavtaler, hvorav spesielt ett er avgjørende i forbindelse med gjennomgangen av den norske arrestordreloven som jeg kommer til senere. Kravet om dobbel straffbarhet, som betyr at et forhold må være straffbart i både den anmodende og den iverksettende stat, fravikes for 32 spesifikke lovbrudd som listes opp i artikkel 2 nr. 2. Følgende lovbrudd, hvor strafferammen er minimum 3 års frihetsberøvelse, er unntatt kravet om dobbel straffbarhet:

- deltakelse i en kriminell organisasjon
- terrorisme
- menneskehandel
- seksuell utnyttning av barn og barnepornografi
- ulovlig handel med narkotiske og psykotrope stoffer
- ulovlig handel med våpen, ammunisjon og sprengstoff
- korrupsjon
- bedrageri, herunder bedrageri som rammer De europeiske fellesskaps økonomiske interesser i henhold til konvensjonen av 26. juli 1995 om beskyttelse av De europeiske fellesskaps økonomiske interesser
- hvitvasking av utbytte fra straffbare handlinger
- pengefalsk, herunder av euroen
- datarelatert kriminalitet
- miljøkriminalitet, herunder ulovlig handel med truede dyrearter, plantearter og plantevarianter
- tilrettelegging for ulovlig innvandring og opphold
- drap, grov legemsbeskadigelse
- ulovlig handel med organer og vev fra mennesker
- kidnapping, ulovlig frihetsberøvelse og gisseltaking
- rasisme og fremmedfrykt
- organisert eller væpnet ran

- ulovlig handel med kulturgjenstander, herunder antikviteter og kunstverk
- svindel
- avkreving av beskyttelsespenge og utpressing
- forfalskning og piratomsetning av produkter
- forfalskning av administrative dokumenter og handel med disse
- forfalskning av betalingsmidler
- ulovlig handel med hormonpreparater og andre vekstfremmende stoffer
- ulovlig handel med kjernefysisk eller radioaktivt materiale
- ulovlig omsetning av stjålne kjøretøyer
- voldtekt
- brannstiftelse
- forbrytelser som faller innunder Den internasjonale straffedomstols jurisdiksjon
- kapring av fly og skip
- sabotasje³²

Som vi ser av listen, er rekken av unntak fra denne regelen så vidt omfattende, at kravet om dobbel straffbarhet er relativt uthulet. Man kan slutte av ordlyden i artikkel 2(2) og 2(4) at kravet om dobbel straffbarhet ikke er hovedregelen. Det er heller ikke unntak for fiskale, militære eller politiske lovbrudd. Videre er det etter rammebeslutningen ikke lenger anledning til å nekte å utlevere egne statsborgere.³³

De obligatoriske avslagsgrunnene, som medfører at arrestordren ikke skal etterkommes under noen omstendigheter fremgår av beslutningens artikkel 3. I det tilfellet den iverkset-

---

³² Listen inneholder her de norske oversettelsene inntatt i Prop.137 LS:82-83, da listen over de gjeldende lovbruddene er identisk i rammebeslutningen om europeisk arrestordre og den norske og islandske parallellavtalen.

³³ Kvam 2008:104

tende staten har gitt lovbrøyteren amnesti for forholdet han bes utlevert³⁴ for, forutsatt at staten hadde jurisdiksjon etter egen nasjonal straffelov, skal arrestordres ikke etterkommes. Videre er kravet om dobbel straffbarhet, med unntak av de lovbrudd som er listet opp over, en obligatorisk avslagsgrunn. Det nevnes for ordens skyld her at det er den anmodende stats definisjon av lovbruddet som skal legges til grunn for vurderingen om den faller inn under unntakene etter artikkel 2 nr. 2.³⁵ Den tredje og siste obligatoriske avslagsgrunnen er knyttet til den kriminelle lavalderen. Her er det den kriminelle lavalderen i den iverksettende staten, altså hvor lovbrøyteren oppholder seg og ønskes utlevert fra som er avgjørende. Hvis lovbrøyteren etter nasjonal rett i den iverksettende stat ikke er strafferettslig ansvarlig som følge av lav alder, skal ikke staten bidra til at vedkommende skal kunne straffes i den anmodende stat. Prinsippet her er som vi ser avvike fra forholdet som dreier seg om dobbel straffbarhet, hvor den anmodende stats definisjoner er avgjørende.

De fakultative avslagsgrunnene følger av rammebeslutningens artikkel 4. Jeg vil kort gjennomgå disse her. Etter artikkel 4(1) kan utlevering nektes dersom kravet til dobbel straffbarhet etter artikkel 2(4) ikke er oppfylt, jf. gjennomgangen over om artikkel 2(2). Videre følger det av artikkel 4(2) at utlevering kan avslås dersom det på tidspunktet for arrestordren allerede er igangsatt straffeforfølging for det samme forholdet i den iverksettende stat. Hvis den iverksettende staten har avgjort ikke å forfølge saken, eller den er rettskraftig pådømt, kan også utlevering nektes jf. artikkel 4(3). I det tilfellet saken er foreldet i staten som mottar begjæring om arrestordre, og den iverksettende staten har jurisdiksjon over forholdet kan utlevering nektes etter artikkel 4(4). Artikkel 4(5) sier at arrestordren kan nektes etterkommet hvis det foreligger en rettskraftig dom i en tredje stat, og den som bes utlevert har sonet straffen sin der. Det foran nevnte prinsippet om innsnevring av muligheten til å nekte å overlevere egne borgere kommer til uttrykk i den følgende artikkel. Hvis

---

³⁴ Begrepet *overlevert* brukes i stedet for *utlevert* i forbindelse med europeisk arrestordre, jf. ordet *surrender*, se bl.a Norges parallellavtale art. 2 punkt 5. Jeg bruker ordet utlevert for å unngå misforståelser, og det brukes også i den norske arrestordreloven

³⁵ Kvam 2008:104

den som begjæres utlevert er statsborger av, eller oppholder seg i den iverksettende staten, kan utlevering nektes hvis den iverksettende staten selv sørger for å straffeforfølge forholdet, jf. artikkel 4(6). Vi ser altså her at statsborgerskap er en fakultativ avslagsgrunn, som *kan* gi grunnlag for å nekte utlevering. Som nevnt over bryter dette med tidligere rettstilstand. Endelig følger det av artikkel 4(7) a at utlevering kan nektes hvis den kriminelle handlingen er begått på den iverksettende statens territorium, og artikkel 4(7) b at utlevering kan nektes i det tilfelle handlingen er begått utenfor den iverksettende statens territorium og den iverksettende staten ikke kan utøve ekstraterritoriell jurisdiksjon.³⁶

Som nevnt over kan staten som mottar arrestordren be om visse garantier for å gjennomføre den, jf. artikkel 5. Artikkel 5(1) sier at hvis personen som ønskes utlevert er dømt *in absentia* i den anmodende stat uten at han er klar over prosessen, kan den iverksettende staten kreve at vedkommende får anledning til å kreve ny rettssak før utlevering gjennomføres. Videre følger det av artikkel 5(2) at hvis den som begjæres utlevert risikerer livstidsstraff i den staten han skal utleveres til, kan den iverksettende staten kreve at dommen revurderes etter senest 20 år, eller at det i den anmodende statens rettssystem er adgang for den utleverte til å søke om benådning. I det tilfellet den som begjæres utlevert er statsborger eller er bosatt i den iverksettende stat, *kan* det kreves at vedkommende sendes tilbake for soning etter domfellelse, jf. artikkel 5(3).

I tillegg til de avslagsgrunner jeg har redegjort for over, legges det en del føringer i rammebeslutningens fortale som det er verdt å gjennomgå. De fundamentale menneskerettighetene som nevnes i TEU artikkel 6, som skal redegjøres for nærmere senere, kommer til anvendelse, jf. fortalens punkt 12. Det betyr at hvis en arrestordre, etter objektive forhold, kan tenkes å være utferdiget med det formål å straffeforfølge en person på grunn av kjønn, rase, religion, etnisk opprinnelse, nasjonalitet, språk, politisk standpunkt eller seksuell legning, skal utlevering kunne nektes. Det samme gjelder hvis det er grunn til å tro at denne perso-

---

³⁶ Kvam 2008:105

nens rett til en rettferdig rettergang kan anses som svekket på bakgrunn av disse forholdene. Rammebeslutningen skal videre ikke være til hinder for at nasjonale konstitusjonelle regler får anvendelse.³⁷

2.2.4 Norges parallellavtale til rammebeslutningen

Jeg har tidligere i punkt 2.1.1 vært inne på schengenrelevans. Det er nødvendig å gå litt nærmere inn på dette i forbindelse med de følgende rammebeslutningen om europeisk arrestordre ville få for Norges forhold til EU-statene i utleveringssaker. Schengenkonvensjonen har som tidligere nevnt regler om utlevering.³⁸ Spørsmålet ble da om hvorvidt rammebeslutningen, som erstattet alle tidligere instrumenter om utlevering, herunder Schengenreglene, var å anse som videreutvikling av Schengen-regler, altså om den var schengenrelevant. Kommisjonen mente i sitt forslag til rammebeslutning at den var det.³⁹ Ettersom rammebeslutningen erstattet alle tidligere utleveringsregler, og følgelig hadde større rekkevidde enn de mer begrensede reglene i Schengenkonvensjonen, og i tillegg bygde på et nytt prinsipp om gjensidig anerkjennelse, ble rammebeslutningen ikke ansett for å være schengenrelevant.⁴⁰ Norge og Island ville som følge av dette ikke bli bundet av reglene i rammebeslutningen. De ble til gjengjeld tilbudt forhandlinger om en felles tilknytningsavtale. Denne forhandlingsprosessen pågikk fra 2002, og avtalen ble undertegnet den 28. juni 2006.⁴¹

Parallellavtalen er basert på den europeiske arrestorden, og er på de fleste punkter tilnærmet likelydende med denne. Den baserer seg på prinsippet om gjensidig anerkjennelse av rettsavgjørelser, og har i likhet med rammebeslutningen om europeisk arrestordre

---

³⁷ Ibid

³⁸ Se punkt 2.1 siste avsnitt

³⁹ OJ 2001 C 332 E/305 fortalens 19. ledd og Kvam 2008:106

⁴⁰ Kvam 2008:107-108 og Prop. 137 LS:8

⁴¹ OJ 2006 L 292/2. Avtalen er inntatt i både engelsk og norsk versjon som vedlegg 1 i Prop.137 LS:78 flg. Jeg bruker ordlyden i den norske versjonen nedenfor.

uttømmende regler for når en arrestordre kan avslås. Hovedregelen etter parallellavtalen er at det ikke lenger er opp til norske myndigheters skjønn å avgjøre om noen skal utleveres, så fremt ingen av de opplistede avslagsgrunnene foreligger.⁴² Noen prinsipielle forskjeller mellom parallellavtalen og rammebeslutningen finnes, og noen av disse skal jeg se nærmere på her. En detaljert gjennomgang av reglene i parallellavtalen vil jeg ikke foreta. Parallellavtalen åpner for at statene kan reservere seg mot utlevering av egne statsborgere. Dette følger av avtalens artikkel 7 nr.2, som lyder: «Norge og Island på den ene side, og Den europeiske union på vegne av enhver av sine medlemsstater på den annen, kan avgi erklæring om at egne statsborgere ikke vil bli overlevert, eller at overlevering bare vil bli tillatt på visse nærmere angitte vilkår.» Hovedregelen i parallellavtalen er videre at det kreves dobbel straffbarhet, jf. artikkel 3 nr. 2 hvor det står: «Uten at nr. 3 og 4 blir berørt, skal overlevering skje på vilkår av at handlingene som ligger til grunn for utstedelsen av arrestordren utgjør en straffbar handling etter loven i den utførende stat, uansett hvilke elementer den består av eller hvordan den beskrives.» Det åpnes for at statene kan erklære at kravet om dobbel straffbarhet ikke skal gjelde for de handlingene som er unntatt fra kravet i rammebeslutningen.⁴³

2.2.5 Gjennomføringsmåte

Hovedbildet er at den parallellavtalen Norge og Island inngikk med EU i stor grad bygger på, og sammenfaller med rammebeslutningen om den europeiske arrestordre. Hvordan man skulle gjennomføre parallellavtalen i norsk rett var gjenstand for en viss debatt, men departementet gikk til slutt inn for å legge frem forslag om en helt ny lov som skulle gi en mer oversiktlig regulering, og som skulle erstatte lov om nordisk arrestordre. Den nye loven skulle regulere både arrestordrer til og fra de øvrige nordiske stater, og arrestordrer til og fra øvrige EU-land.⁴⁴ Arrestordreloven implementerer to avtaler Norge har inngått – paral-

---

⁴² Ptop. 137 LS:16

⁴³ Prop. 137 LS:9 og parallellavtalens artikkel 3(4)

⁴⁴ Prop. 137 LS:15

lellavtale mellom EU, Island og Norge om overleveringsprosedyre mellom partene, og konvensjon om nordisk arrestordre. Loven trer i kraft etter hvert som de underliggende avtalene trer i kraft. Den nordiske konvensjonen trådte som foran nevnt i kraft 16. oktober 2012, og arrestordreloven trådte derfor i kraft for nordiske arrestordrer fra samme dato. Saker om utlevering til land utenfor Norden vil fortsatt reguleres i lov 13. juni 1975 nr. 39 om utlevering av lovbrytere mv. (utleveringsloven).⁴⁵ Når parallellavtalen trer i kraft vil utlevering til og fra land utenfor Norden følgelig også reguleres i arrestordreloven, og det er dette jeg vil ha som utgangspunkt i drøftelsen av hvordan gjennomføringen av disse kan komme til å arte seg i praksis.

3 Forholdsmessighet mellom handling og straff

3.1 Kort om straffens formål

For å forstå hva som ligger i begrepet forholdsmessighet i forbindelse med straff, er det nødvendig å gå nærmere inn på de grunnleggende hensyn som ligger til grunn for hvorfor vi som samfunn straffer gitte handlinger. I stor grad er det en rettsfilosofisk øvelse, og følgelig er det noe på siden av det jeg i hovedsak skal behandle, men det er allikevel nødvendig for å si noe om det for å sette forholdsmessighetsbetraktningene i et historisk perspektiv.⁴⁶ Enkelt sagt kan man dele inn teorier om straff i to hovedgrupper; absolutte- og relative straffeteorier.⁴⁷ Formålet med straff etter de absolutte straffeteorier er å oppfylle rettferdighetens krav, herunder at skyld må sones, og at det underliggende moralske prinsippet om at man skal få den skjebne man fortjener forankrer ønsket om å straffe. Et grunnleggende prinsipp her er at det skal være forholdsmessighet mellom forbrytelse og straff. Gjengjeldelsen har etter denne teorien en egenverdi. De relative teorier skiller seg fra ovennevnte ved at det oppstilles et krav om at straffen må fylle et praktisk formål, hoved-

---

⁴⁵ G/12-2012

⁴⁶ Se Hauge 1996 for detaljert historisk gjennomgang

⁴⁷ Andenæs 2005:67

sakelig å beskytte samfunnet.⁴⁸ Hevntanken og den betingelsesløse gjengjeldelsen står altså ikke like sterkt her som i de absolutte straffeteoriene. Det finnes et mangfold av teorier innenfor de foran nevnte hovedgrupper, men hovedskillet er som skissert, og det er de relative straffeteorier som gjør seg gjeldende i norsk kriminalpolitikk og det norske rettssystemet. Det finnes en annen måte å skille mellom de to hovedretninger, som gir mer eller mindre det samme bildet som sondringen over, men som gjør det lettere å relatere til dagens samfunn og et mer lettfattelig språk. Man kan på den ene side se på straff som et virkemiddel for å hindre nye straffbare handlinger, straffens preventive kraft, eller straff som en gjengjeldelse for den krenkelse som er begått. I Norge, og de fleste vestlige, moderne samfunn er det straffens preventive formål som ligger til grunn i strafferettspleien.⁴⁹ Prinsipper fra gjengjeldelsesteoriene gjør seg imidlertid fortsatt gjeldende som legitime formål, jf. for eksempel Andenæs sin definisjon av straffebegrepet: «straff er et onde som staten tilføyer en lovovertreder på grunn av lovovertrædelsen, i den hensikt at han skal føle det som et onde», som også Høyesterett har sluttet seg til.⁵⁰

3.2 Forholdsmessighet mellom handling og straff i norsk rett

3.2.1 Strafferammer og utmåling av straff

Det finnes ingen enkel og objektiv definisjon på hva som ligger i begrepet forholdsmessighet mellom handling og straff. Den rene språklige forståelsen av begrepet gir likevel langt på vei svaret på hva som menes. Den straffen man blir ilagt må stå i et rimelig forhold til den handling den ilegges for, både hva angår alvorlighetsgrad og reaksjonstype. I dette ligger det at straffen skal fremstå som rettferdig og rimelig.

---

⁴⁸ Ibid:68

⁴⁹ Ot. prp. nr. 90 (2003-2004):77

⁵⁰ Rt-1977-1207

Ønsket om en human strafferettspleie har vokst frem i Norge parallelt med samfunnsutviklingen for øvrig. I perioden 1950-1980 ble siktemålet med straffen ansett for å være behandling og forbedring av lovbrysteren. Dette kalles gjerne behandlingssideologiens tidsalder. Da fokus ble flyttet fra behovet for å beskytte samfunnet til ønsket om å rehabilitere lovbrysteren, fikk oppfatningen om at frihetsstraff bør brukes minst mulig bredere tilslutning.⁵¹ Rehabiliteringstanken i strafferettspleien står i dag fortsatt sterkt, selv om behandlingssideologiene fra 1950-tallet ikke kan sies å ha vunnet frem. Behovet for beskyttelse av samfunnet og opprettholdelse av lov og orden overtok som hovedformål med straffeforfølgningen utover 1980-tallet. Dette innbar imidlertid ikke et ønske om mest mulig bruk av frihetsberøvende straffer, men bare straffarter og et straffenivå som var egnet til å opprettholde lov og orden og dermed yte samfunnet den nødvendige beskyttelse. Ønsket om en human strafferettspleie preget av forholdsmessighet mellom lovbrudd og straff kan i denne perioden sies å bli påvirket av de økonomiske realiteter. Fengselsstraff er en økonomisk kostbar form for straff for staten, og den økende og til en viss grad grovere kriminaliteten legger beslag på tilgjengelige fengselsplasser. Søking etter andre straffarter som kan gi samme grad av samfunnsbeskyttelse, får derfor også et økonomisk motiv.⁵² Blant annet nevnes at det i 1981 ble innført en maksimalstraff på 21 års fengsel, som opphevet den da gjeldende livstidsstraffen.⁵³ Justisdepartementet uttaler i forarbeidene til nevnte lovendring følgende om avskaffelsen av livstidsstraffen, som illustrerer det som er nevnt over:

«Etter Justisdepartementets mening er livstidsstraffen av flere grunner både prinsipielt og praktisk uheldig. Dersom den skulle praktiseres etter sin bokstav, ville den være svært inhuman. Å holde folk i fengsel, kanskje fra de er svært unge, inntil deres dødsdag kan vanskelig forenes med de humanistiske prinsipper man ønsker å legge til grunn for norsk kriminalpolitikk. Det kunne i praksis her bli tale om straffetider på både 50 og 60 år. Det vil også stå i motstrid med de rådende tendenser både Norge og de fleste andre vestlige land. Som

---

⁵¹ Ot. prp. nr. 90 (2003-2004):122

⁵² Ibid

⁵³ Lov av 12. juni 1981 nr. 62

nevnt er ikke livstidsstraffen blitt anvendt etter sin ordlyd på meget lenge. Det gjør at de bestemmelser som inneholder livstid som straffalternativ, ikke gir noe reelt bilde av straffe-trusselen som faktisk gjelder for disse lovbruddene. Dette må anses som prinsipielt uheldig, selv om man kanskje kan hevde at selve begrepet livstidsstraff kan gi en ekstra generalpre-ventiv virkning. Det må imidlertid antas at det er relativt velkjent at denne trusselen ikke innebærer noen realitet. Departementet antar også at den faktiske straffetid er såpass hard at den i seg selv skulle virke avskrekkende nok. En annen uheldig side ved livstidsstraffen er at den er tidsubestemt i den forstand at det i dommen ikke fikses noen bestemt straffetid, samtidig som det ikke er aktuelt å beholde vedkommende i fengsel til han dør. Nå har pre-geget av tidsubestemthet ved livstidsstraffen gjennom åra blitt redusert ved at det har utviklet seg retningslinjer for prøveløslating. Også slik sett gir livstidsstraffen et noe urealistisk bilde. Det er likevel fortsatt slik at variasjonene i løslatingstidspunktet er større for livstids-dømte enn for andre fangekategorier. Som nevnt ovenfor innebærer livstidsstraffen at en ikke kan nytte fengselsstraff overfor livstidsdømte som forgår seg under soningen. I de mer alvorlige tilfelle vil det aktuelle straffalternativ være soning i enerom. Denne straffeformen er blitt sterkt kritisert. Det er en utbredt oppfatning at den er inhuman, og at den kan virke mot sin hensikt når det gjelder å rehabilitere den enkelte innsatte. Det har også vært hevdet at straffeformen er lite effektiv. Etter Justisdepartementets oppfatning bør livstidsstraffen av disse grunner avskaffes og erstattes med en tidsbestemt fengselsstraff.»⁵⁴

Prinsippet om forholdsmessigheten mellom handling og straff reguleres som vi ser hoved-sakelig i forbindelse med fastsetting av strafferammer. Det er den straffbare handlingens straffverdighet som hovedsakelig styrer fastsettelsen av disse.⁵⁵ Straffverdighetsvurde-ringen har to sider: Det skal både være proporsjonalitet mellom lovbruddet og strafferam-men, og på den andre side proporsjonalitet mellom strafferammene for forskjellige typer

---

⁵⁴ Ot.prp.nr.62 (1980-1981):30-31

⁵⁵ Ot.prp.nr.90 (2003-2004):129 og NOU 2002:4 side 151-157

lovovertrædelser.⁵⁶ For vurderingen av forholdsmessighet opp mot arrestordreloven og den fremtidige praktiseringen av den, er det førstnevnte som er mest aktuell.

Som det vil fremgå senere i avhandlingen, er strafferammene for ulike lovbrudd forskjellige i ulike land. Straffverdigheten av ulike lovbrudd er både historisk, sosialt og kulturelt betinget, og det er tilnærmet umulig å gi noen fasit på hva som er en riktig eller rettferdig straff for et gitt lovbrudd. Variasjonene her gjelder ikke bare mellom forskjellige land, men også mellom forskjellige tidsepoker, som nevnt over.

3.2.2 Forholdsmessighetsbetraktninger i straffeprosesslovens § 170 a

Jeg vil også redegjøre kort for forholdsmessighetsbetraktningene som gjør seg gjeldende i straffeprosesslovens § 170 a om tvangsmidler. Bestemmelsen regulerer bruk av tvangsmidler som pågrepelse og varetektsfengsling, og bestemmer at slike bare skal brukes når det er tilstrekkelig grunn til det, jf. første punktum. Andre punktum bestemmer at tvangsmiddelet ikke kan brukes når det etter sakens art og forholdene for øvrig vil være et uforholdsmessig inngrep overfor den siktede. Bestemmelsen kommer til anvendelse på samtlige tvangsmidler som fremgår av lovens fjerde del.⁵⁷ Det må vurderes om tvangsmidlet bør brukes selv om det er adgang til det etter loven. Dette viser seg for så vidt ved bruken av ordet "kan" ved de ulike bestemmelsene som hjemler tvangsinngrep. Dette er en hensiktsmessighetsbegrensning ved bruk og begjæring av straffeprosessuelle tvangsmidler, og den besluttende myndighet må vurdere om tvangsmidlet er hensiktsmessig og ønskelig på avgjørelsestidspunktet.⁵⁸ Paragrafens andre punktum gir her konkret uttrykk for det generelle krav til forholdsmessighet i strafferettspleien, som redegjort for i punkt 3.2.1 foran, og sier at hverken

---

⁵⁶ Ibid

⁵⁷ Ot.prp.nr.64 (1998-1999):146

⁵⁸ Bjerke/Keiserud 2011:610

pågrepelse, fengsling eller andre tvangsmidler er obligatoriske selv om de materielle vilkårene i bestemmelsene er oppfylt.⁵⁹

Dette illustrerer at forholdsmessighetsvurderinger ligger til grunn for utarbeidelsen av reglene i både straffeloven og straffeprosessloven, og vi kan si at man kan utlede et prinsipp om forholdsmessighet i strafferettspleien som i stor grad er ulovfestet, men som også er hjemlet i straffeprosesslovens § 170 a. Hvorvidt disse vurderingene som er redegjort for i punkt 3.2.1 og 3.2.2 kan gi direkte utslag i forbindelse med gjennomføringen av arrestordreloven vil jeg forsøke å belyse i drøftelsen under.

---

⁵⁹ Ibid:611

3.3 Forholdsmessighet mellom handling og straff i EU

3.3.1 Menneskerettighetenes status

Alle EUs medlemsland har ratifisert den europeiske menneskerettighetskonvensjonen av 4. november 1950.⁶⁰ Som det fremgår nedenfor, er landene rettslig forpliktet til å respektere de rettighetene som følger av konvensjonen, og charteret om grunnleggende menneskerettigheter. Både konvensjonen og charteret fikk styrket rettslig status etter at Lisboa-traktaten trådte i kraft. Imidlertid er det et faktum at medlemslandene ikke alltid respekterer disse menneskerettighetene. Samtlige av EUs medlemsstater har fått dommer mot seg i den europeiske menneskerettighetsdomstolen, og det er følgelig grunn til å stille seg tvilende til om forutsetningen for prinsippet om gjensidig anerkjennelse og tillit til andre medlemsstaters rettssystemer og rettsavgjørelser er til stede i den grad det skal være det etter rammebeholdningen om europeisk arrestordre.⁶¹ Den manglende beskyttelsen av de grunnleggende menneskerettighetene i EU-landene er også belyst i en rapport fra det europeiske parlamentet av 14. januar 2009 om situasjonen for grunnleggende rettigheter i perioden 2004-2008.⁶² Rapporten peker på at EUs rolle som forsvarer av menneskerettigheter svekkes av at medlemslandene ikke lar seg kontrollere hva angår regulering og praksis av menneskerettigheter i sine nasjonale rettssystemer. Videre blir det uttrykt sterk bekymring over det høye antallet brudd på menneskerettighetskonvensjonen som medlemslandene står for, og det oppfordres til at de strukturelle mangler og systematiske brudd på rettighetene blir imøtegått med nødvendige reformer.⁶³ Denne sterke kritikken knyttet til brudd på fundamentale menneskerettigheter peker etter min mening klart i den retning at prinsippet om gjensidig tillit og anerkjennelse av andre lands rettsavgjørelser, og tilliten til at menneskerettighetene respekteres og følges opp som referert til over, er basert på et noe ustødig fundament.

---

⁶⁰ http://europa.eu/legislation_summaries/glossary/eu_human_rights_convention_en.htm

⁶¹ Alegre og Leaf 2004:201

⁶² 2007/2145(INI)

⁶³ Ibid. punkt 3 og 28

Det er videre innenfor rammen av dette vi må se den norske arrestordreloven, og gjennomføringen av denne, og de utfordringer dette gir vil kunne gi. Det minnes om at den norske parallellavtalen, og arrestordreloven som skal gjennomføre denne, er bygget over ganske nøyaktig samme lest som rammebeslutningen om den europeiske arrestordre.

3.3.2 Charteret om grunnleggende menneskerettigheter

Utviklingen i EU på strafferettsarbeidet har de siste årene vært meget stor. Med vedtakelsen av Lisboa-traktaten, ble som foran nevnt TEU og TEUF revidert, og i denne prosessen ble Charteret om grunnleggende menneskerettigheter i EU gitt samme rettslige status som traktatene. Det ble rettslig bindende for EUs medlemsland. Dette følger av TEU artikkel 6 1, som lyder: «The Union recognises the rights, freedoms and principles set out in the Charter of Fundamental Rights of the European Union of 7 December 2000, as adapted at Strasbourg, on 12 December 2007, which shall have the same legal value as the Treaties.»⁶⁴ Hvilken status rettsaktene i EU har, og virkningen de har for medlemsstatene reguleres nå i TEUF artikkel 288.⁶⁵

Charteret om grunnleggende menneskerettigheter av 7. desember 2000⁶⁶ er altså bindende for EUs medlemsstater på lik måte som traktater. Dette er et viktig premiss for å kunne vurdere hvilke forholdsmessighetsvurderinger som gjelder på strafferettsområdet i EU, og innenfor hvilke rettslige rammer rammebeslutningen om europeisk arrestordre fungerer.

Det følger av fortalen til charteret at EU er grunnlagt på verdighet, frihet, likhet og solidaritet, basert på demokrati og rettsstatsprinsippet. Kapittel 6 i charteret omhandler rettssystemet, og det er reglene her som sier noe om hvilke prinsipper som skal ligge til grunn i strafferettspleien. Når det gjelder forholdsmessighets- eller proporsjonalitetshensyn, som er

---

⁶⁴ OJ 2012/C326/19

⁶⁵ OJ 2012/C326/171-172 jf. punkt 1.2.1 andre avsnitt om rammebeslutningens rettslige virkning

⁶⁶ OJ 2000/C364/01

tema for min fremstilling her, er det artikkel 49, og i særdeleshet artikkel 49(3) som tydeliggjør hva som skal ligge til grunn når en lovbrøyer skal straffeforfølges. Jeg hitsetter artikkelen i sin helhet:

«Article 49

Principles of legality and proportionality of criminal offences and penalties

1. No one shall be held guilty of any criminal offence on account of any act or omission which did not constitute a criminal offence under national law or international law at the time when it was committed. Nor shall a heavier penalty be imposed than that which was applicable at the time the criminal offence was committed. If, subsequent to the commission of a criminal offence, the law provides for a lighter penalty, that penalty shall be applicable.

2. This Article shall not prejudice the trial and punishment of any person for any act or omission which, at the time when it was committed, was criminal according to the general principles recognised by the community of nations.

3. The severity of penalties must not be disproportionate to the criminal offence.»⁶⁷

Som vi ser av artikkel 49(3) skal ikke straffen være disproporsjonal, eller uforholdsmessig, til den kriminelle handling. Prinsippet, som innholdsmessig er likt med det prinsippet som ligger til grunn i norsk strafferettspleie, er altså eksplisitt uttalt, og etter TEU jf. over, rettslig bindende for medlemsstatene. Som redegjort for over, må rammebeslutningen om europeisk arrestordre forstås innenfor denne rammen. Det følger også av rammebeslutningens fortale punkt 12 at den baserer seg på en antakelse om at medlemslandene oppfyller de standardene for beskyttelse av menneskerettighetene som kommer til uttrykk i charteret.

Prinsippet om forholdsmessighet mellom handling og straff omfatter her, som i Norge, både forholdet mellom den konkrete straffbare handling og den utmålte straff, og forholdet mellom strafferammene på de ulike straffbare handlinger.⁶⁸

---

⁶⁷ OJ 2000/C364/20

⁶⁸ Eser 2009:176

4 utfordringer knyttet til praktiseringen av EAW i EU

4.1 Forsøk på å etablere en forholdsmessighetskranke i forbindelse med EAW

Etter implementeringen av EAW i Storbritannia i 2004 har det vært gjort flere forsøk på å avvise begjæringer om utlevering med bakgrunn i den europeiske menneskerettighetskonvensjonens artikkel 8. Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen ble implementert i britisk lov gjennom «Human Rights Act 1998».⁶⁹ Artikkel 8 regulerer retten til respekt for privatliv og familieliv, og skal hindre inngrep i utøvelsen av denne fra offentlig myndighet med mindre det er nødvendig. Det kan synes søkt å anvende denne artikkelen i forbindelse med utleveringssaker, men tanken bak har vært å etablere en trivialitetskranke⁷⁰ som skal kunne hindre utlevering på bakgrunn av bagatellmessige forbrytelser. Jeg vil i det følgende gi noen eksempler hvor anførsler om at utlevering etter begjæring om europeisk arrestordre ville medføre brudd på EMK artikkel 8 ikke førte frem. Disse eksemplene vil belyse noe av problematikken rundt forholdsmessighetsvurderingene som foretas i praktiseringen av EAW.

I saken «Ruiz Jaso v Spain»⁷¹ uttaler dommeren følgende:

«What is required is that the court should decide whether the interference with a person's right to respect for his private or (as the case may be) family life which would result from his or her extradition is proportionate to the legitimate aim of honouring extradition treaties with other states. It is clear that great weight should be accorded to the legitimate aim of honouring extradition treaties made with other states. Thus, although it is wrong to apply an exceptionality test, in an extradition case there will have to be striking and unusual facts

---

⁶⁹ Doobay 2008:10

⁷⁰ Jf. det engelske uttrykket «a bar of triviality» vedrørende bagatellmessige forbrytelser

⁷¹ 2007 EWHC 2983 (Admin)

to lead to the conclusion that it is disproportionate to interfere with an extraditee's article 8 rights.»⁷²

Vi ser her at det oppstilles et krav om at det må foreligge *slående* og *uvanlige* omstendigheter for at utlevering skal være uforholdsmessig etter EMK artikkel 8. Her er det altså forholdsmessigheten mellom den ettersøktes krav på vern etter EMK på den ene side og det legitime målet om å etterkomme utleveringsavtaler med andre stater på den annen som prøves.

Et eksempel på at en anke over godkjenning av utleveringsbegjæring førte frem finner vi i saken «Jansons v Latvia»⁷³ Jansons var begjært utlevert til Latvia på bakgrunn av tiltale om tyveri av to mobiltelefoner. Utleveringsbegjæringen ble i første omgang tatt til følge. Dagen etter forsøkte han å ta sitt eget liv, noe han var svært nær å lykkes ved. To psykiatrirapporter konkluderte med at han led av depresjon og posttraumatisk stress-syndrom, og at utlevering til Latvia ville forverre tilstanden og høyst sannsynlig føre til at han igjen ville forsøke å begå selvmord. Til tross for forsikringer fra Latviske myndigheter om at behandlingen han mottok i Storbritannia ville gjennomføres også i Latvia, avgjorde ankesdomstolen at utlevering ikke skulle gjennomføres da det ville medføre brudd på EMK artikkel 8. Premisset om *slående* og *uvanlige* omstendigheter jf. over fikk gjennomslag, og den påfallende risikoen for selvmord ble tillagt tyngre vekt enn prinsippene om å overholde internasjonale forpliktelser.⁷⁴

Det er imidlertid slik at risiko for at den ettersøkte skal begå selvmord ikke gir noen automatisk avslagsgrunn etter EMK artikkel 8. Dette kommer meget klart til uttrykk i saken «Sbar v Italy»⁷⁵, hvor det blir gjort et poeng av at foran nevnte sak måtte ses på som et unntak og rettesnor. Dommeren uttaler seg om det økende omfanget av saker hvor mental

---

⁷² Ibid. Punkt 57

⁷³ 2009 EWHC 1845 (Admin)

⁷⁴ Ibid. Punkt 25-31

⁷⁵ 2010 EWHC 1184 (Admin)

sykdom og suicidale tendenser blir anført som avslagsgrunn etter artikkel 8, og uttrykker sin mening slik:

«..it does at least highlight the need for circumspection in evaluating the evidence when such an issue is raised in case there is a perception that raising the issue an easy way of avoiding extradition. As ought to be apparent from a perusal of the reported cases, any such perception would be erroneous.»⁷⁶

Det er for øvrig verdt å merke seg at alvorlighetsgraden i lovbruddet vedkommende var begjært utlevert på bakgrunn av, brukes som moment i forbindelse med distinksjonen med Jansons-saken. Selv om ikke den straffbare handlingens natur i seg selv er noen avslagsgrunn.⁷⁷

4.2 Bagatelmessige lovbrudd

EAW inneholder ingen bestemmelse som regulerer at en straffbar handling i seg selv er for bagatelmessig til å kunne medføre utlevering. Skrankene som er satt opp i rammebeslutningen dreier seg om at strafferammene må være av en viss størrelse, og at en eventuelt ilagt fengselsstraff er av en viss lengde, jf. redegjørelsen over i punkt 2. Som nevnt foran kan det være til dels store forskjeller mellom ulike lands rettssystemer og strafferammer, som kan være både historisk, kulturelt og sosialt betinget. Det har vært gjort forsøk på å anføre at den straffbare handlingen er så bagatelmessig at utlevering er å anse som brudd på EMK artikkel 8. Så langt har ikke disse ført frem, og jeg vil vise til noen eksempler hvor dette er vurdert.

I saken «Sandru v Romania»⁷⁸ kommer spørsmålet helt på spissen. Sandru hadde stjålet ti høns fra en nabo i Romania, og kastet dem i en elv så de døde. Han kompenserte senere fornærmede part økonomisk. In absentia ble han dømt for forholdet, og ilagt en fengsels-

---

⁷⁶ Ibid. punkt 15

⁷⁷ Ibid. punkt 46

⁷⁸ 2009 EWHC 2879 (Admin)

straff på tre år. Romania begjærte ham utlevert fra Storbritannia med bakgrunn i EAW. Arrestordren ble forsøkt avvist på bakgrunn av en forholdsmessighetsvurdering. Dette førte ikke frem. Dommerens vurderinger hitsettes:

«I do not accept that triviality of the offence or length of sentence can, certainly in circumstances of this case, begin to bring this case within Article 8. No doubt the length of sentence is relevant to the degree of interference in private and family life, but it does not of course affect the principle that extradition treaties should be honoured.»⁷⁹

Her ser vi at straffens lengde etter dommerens mening ikke i noen grad påvirker vurderingen om hvorvidt prinsippet om internasjonale forpliktelser. Videre uttaler han om det å la prinsippet om forholdsmessighet få gjennomslag og dermed avvise en arrestordre:

«...risk undermining the principle of mutual respect which underpins Part 1 of the Extradition Act. Insofar as it is requiring our courts to question or review the appropriateness of the sentence passed by a foreign court, it is asking these courts to exercise a function they are ill-equipped to carry out. The appropriate sentence is, in part, a function of culture, and in any event the courts here have limited information about the factors leading a foreign court to impose the sentence it did. It may be, for example, that in this case the Romanian courts treat theft of livestock and its subsequent destruction far more seriously than English courts would typically do. If the sentence is thought to be too high, the answer is to challenge it in Romania, which indeed is precisely what the appellant apparently is doing in this case.»⁸⁰ Her ser vi godt belyst bruken av argumentet om at en stats strafferammer og straffutmåling er kulturelt betinget, og det er ikke opp til retten i den iverksettende stat å mene noe om disse.

Jeg vil ta med et eksempel til fra Storbritannia hvor forholdsmessighetsvurderingen kommer til uttrykk. Det dreier seg om saken «Zak v Poland».⁸¹ Utgangspunktet her var en polsk statsborger som ble begjært utlevert fra Storbritannia på bakgrunn av mistanke om at han

---

⁷⁹ Ibid. punkt 10

⁸⁰ Ibid. punkt 14-15

⁸¹ 2008 EWHC 470 (Admin)

hadde kjøpt en mobiltelefon han burde ha skjønt stammet fra en straffbar handling. Mobiltelefonen ble kjøpt for en tredjedel av ordinær pris, og uten kvittering, lader og det som ellers måtte forventes å medfølge en telefon av denne typen. Ved vurderingen av hvorvidt EMK artikkel 8 kunne komme til anvendelse på bakgrunn av forholdsmessighetsvurderingen uttaler dommeren i punkt 24:

«..looking at the overall circumstances of the present case, and applying the approach in *Jaso*, I am satisfied that the facts are nowhere near strong enough to lead to the conclusion that extradition would involve a disproportionate interference with the appellant's Article 8 rights...the facts of this case are plainly not of a kind to give rise to a breach of Article 8.»

Denne uttalelsen faller på bakgrunn av både en vurdering av om det straffbare forholdet var for bagatellmessig og sakens forhold for øvrig. Hun uttaler dog i punkt 23 før hun konkluderer med at anken ikke kan føre frem, at «...I see no reason why, in striking the balance under Article 8, the relative seriousness of the offence for which extradition is sought should not be taken into account.»

Vi ser i de to eksemplene at det straffbare forholds relativt sett bagatellmessige art ikke fører frem som argument for at utlevering medfører et brudd på EMK artikkel 8. Det kan dog være verdt å spørre seg om straffbare forhold som dette samsvarer i særlig grad med de grunnleggende forutsetningene som lå til grunn for innføringen av den europeiske arrestordre.

Det er også verdt å merke seg den mer generelle trenden som gjelder for mange av EUs medlemsland, men som kanskje sterkest har gjort seg gjeldende for Storbritannia, som viser at en svært stor andel av den totale mengden europeiske rettsordre som blir utstedt omhandler svært bagatellmessige forhold. Scotland Yards utleveringsenhet anslår at cirka 40 prosent av arrestordrene som mottas fra Polen omhandler så bagatellmessige forhold at de mest sannsynlig ikke ville ført til etterforskning, og i ytterste konsekvens ville ført til bøteleggelse.⁸²

---

⁸² Notat fra the House of Common Library, SN/HA/4979 av 23. februar 2009 punkt 2.3

En annen innfallsvinkel til å oppstille en skranke mot utlevering på bakgrunn av at det straffbare forhold er å anse for bagatellmessig er forsøkt i Tyskland. Den høyere regionalrett (Oberlandesgerichte) i Stuttgart kom til at artikkel 49(3) i charteret om de grunnleggende menneskerettigheter i EU kan være avslagsgrunn i forbindelse med en europeisk arrestordre hvis straffen den ettersøkte risikerte i den anmodende stat er uforholdsmessig streng.⁸³ De kommer frem til at utlevering ikke vil være brudd på de grunnleggende rettigheter som følger av TEU artikkel 6. Derimot drøfter de hvorvidt charterets artikkel 49(3) vil kunne få direkte anvendelse, herunder om hvorvidt å iverksette en europeisk arrestordre er å «implementere EU-regler» som etter iverksettelsen av Lisboa-traktaten er kravet for at charteret skal være bindende for medlemsstatene. I den angjeldende saken, kom de til at utlevering ikke ville være brudd på artikkel 49(3), men argumentasjonen rundt å bruke charteret som avslagsgrunn blir av flere⁸⁴ nevnt å kunne gi presedens i tysk rett så vel som i EU for øvrig. Tiden vil vise om dette er en farbar vei, men det gir en indikasjon på at forholdsmessighetshensyn tillegges større og større vekt når det gjelder praktiseringen av EAW.

4.3 Retten til advokatbistand i både den anmodende og den iverksettende stat

Det følger av rammebeslutningens artikkel 11(2) at en person som er arrestert og begjært utlevert på bakgrunn av en europeisk arrestordre, har rett til å få bistand av advokat og tolk etter de gjeldende regler i den stat som skal iverksette arrestordren. Den ettersøkte har altså krav på juridisk bistand i den staten han oppholder seg i forbindelse med hvorvidt han ønsker å samtykke til utlevering eller eventuelt ønsker å motsette seg dette. Det følger ikke av

---

⁸³ 1 Ausl. (24) 1246/09 – Dommen er referert og oversatt til engelsk i Vogel & Spencer 2010 inntatt i Criminal Law Review 2010 6 s474-482

⁸⁴ Vogel & Spencer 2010:2, Doobay 2010:16,

rammeavtalen at den ettersøkte har krav på bistand fra advokat i det landet som begjærer han utlevert i selve utleveringsprosessen. I forbindelse med «The Stockholm programme – an open and secure Europe serving and protecting citizens»⁸⁵ som er et rammeverk for en 5-års plan omhandlende utviklingen av EUs område for frihet, sikkerhet og rettferdighet, og «The Swedish roadmap on procedural safeguards»⁸⁶ er det kommet til dels sterk kritikk fra praktiserende forsvarsadvokater i Europa.⁸⁷ Ved at den ettersøkte personen ikke har krav på advokatbistand i den anmodende staten, vil det kunne hindre muligheten for effektivt å kunne utfordre arrestordren. Det kan by på vanskeligheter for advokaten i den iverksettende staten å innhente opplysninger fra de kompetente myndigheter i den anmodende staten, enten basert på manglende vilje eller manglende evne. For å kunne yte effektiv bistand ved en begjæring om utlevering, må det være anledning for advokaten å etterprøve om prosedyrene for begjæringen er fulgt, og om den behandling den ettersøkte vil kunne tenkes å få i den staten han begjæres utlevert til. Ved å ha advokatrepresentasjon også i den anmodende stat vil den ettersøktes rettigheter bedre kunne ivaretas.⁸⁸

Det er ikke noe til hinder for å kunne motta advokatbistand i begge stater, men uten at en slik rettighet er gitt ved lov, vil slik bistand måtte basere seg på ad-hoc-løsninger som er avhengig både av at den oppnevnte advokat eller den ettersøkte har kjennskap til, eller kontakt med en advokat i den anmodende stat, og at den ettersøkte har anledning til å betale for slik bistand.⁸⁹ Funnene som er gjort i forbindelse med denne rapporten i de undersøkte landene gir grunn til bekymring for rettssikkerheten til personer som begjæres utlevert på bakgrunn av en europeisk arrestordre.

---

⁸⁵ OJ 2010/C115/1

⁸⁶ 12531/09 DROIPEN 78 COPEN 150

⁸⁷ Et samarbeidsprosjekt mellom JUSTICE(den britiske avdelingen av ICJ), ICJ(international Commission of Jurists) og ECBA(European Criminal Bar Association) som utarbeider en rapport i forbindelse med forslaget til direktiv om rett til advokatbistand jf. fotnote 70.

⁸⁸ Blackstock 2012:2-3

⁸⁹ Ibid.

4.4 Manglende krav om dobbel straffbarhet

Som redegjort for i punkt 2.2.3, er rekkevidden til kravet om dobbel straffbarhet etter EAW betydelig innsnevret i forhold til tidligere rettstilstand. I tillegg til de ulike lovbruddskategorier som gir unntak fra kravet etter artikkel 2(2), er det etter artikkel 2(1) jf. artikkel 2(4) strafferammen i den anmodende stat som legges til grunn for hovedregelen om dobbel straffbarhet. Det følger også av ordlyden i artikkel 2(4) at den iverksettende stat «kan» stille krav til dobbel straffbarhet hvis den ønsker det i det konkrete tilfellet hvis kravet til strafferamme i den anmodende stat er oppfylt. Hva angår de opplistede unntakene etter artikkel 2(2) kan disse by på problemer for den iverksettende stat, da kategoriene av lovbrudd er så vidt vage og vidtrekkende at det vil være svært utfordrende å ha oversikt over hvilke forbrytelser som kan falle inn under de forskjellige kategoriene i samtlige EU-land.⁹⁰

Kategorien «rasisme eller fremmedhat» er et eksempel som kan inneholde svært forskjellige definisjoner på hva som faller inn under begrepet.

Det vises i denne sammenheng til et eksempel fra Danmark som belyser dette. I 2008 ble en dansk og en tysk statsborger begjært utlevert til Tyskland på bakgrunn av å ha distribuert sterkt høyreorientert musikk. De var anklaget i Tyskland for å ha utgitt nazistisk musikk, spredt nazistiske symboler, vært medlemmer av en kriminell organisasjon og distribusjon av rasistiske utfall mot jøder da musikken blant annet inneholdt benektelse av Holocaust. I Danmark er det ikke straffbart å utgi nazistisk musikk, spre nazistiske symboler, benekte Holocaust eller å være medlem av et nazistparti da det ikke betegnes som en kriminell organisasjon. Til tross for dette ble arrestordren og utleveringen iverksatt, og i denne saken unngikk man spørsmålet om mangel på dobbel straffbarhet da de kom til at ytringene i seg selv falt inn under den danske straffelovens § 266b (rasismeparagrafen). Den høyeste straff som var gitt etter rasismeparagrafen i Danmark var 60 dagers fengsel, og mest sannsynlig ville en straffeforfølgelse i Danmark for det ovennevnte lovbruddet gitt bøtestraff. I

---

⁹⁰ Mchangama 2011:3

stedet ble lovbryteren utlevert til Tyskland hvor han risikerte opp mot fem års fengsel.⁹¹ Vi ser her at spørsmålet om dobbel straffbarhet ikke kom direkte til anvendelse, men eksemplet gir en tydelig pekepinn på at forskjellig lands vurdering av straffverdighet kan gi uheldige utslag.

4.5 Rapport fra EU-kommisjonen

EAW har som jeg har redegjort for over vært gjenstand for en del kritikk og gitt ulike utfordringer knyttet til implementeringen i EU-landene. Den 11. april 2011 utga EU-kommisjonen en rapport om implementeringen av EAW, hvor den tar for seg flere forhold som lovendringer i medlemslandene, statistiske data, styrking av siktedes eller tiltaltes prosessuelle rettigheter samt forholdsmessighetsproblematikken.⁹² Mange av de utfordringer som er eksemplifisert over er inntatt i rapporten, og jeg skal i det følgende gå inn på noen av betraktningene i forbindelse med de to forholdene som er mest aktuelle i avhandlingen her. Det påpekes blant annet at manglende representasjon for ettersøkte i den iverksettende stat utgjør et problem, og at problemene knyttet til dette er gjenstand for kontinuerlig arbeid i forbindelse med implementeringen av det foran nevnte «Roadmap for strengthening the procedural rights of suspected or accused persons in criminal proceedings».⁹³ Det vises til at det foreligger forslag til direktiv hvor en slik rett til representasjon også i den iverksettende stat skal få anvendelse i EAW-saker.⁹⁴ Når det kommer til forholdsmessighetsvurderinger fremgår det av rapporten at den utstrakte bruken av EAW i saker hvor den straffbare handling er av bagatellmessig art, konkluderes det at en såkalt forholdsmessighetstest⁹⁵ er nødvendig. Det presiseres at dette gjelder for saker som faller inn under EAW artikkel 2(1), og i så måte er gjenstand for utlevering, men som er av så lite alvorlig art at utlevering ikke

---

⁹¹ Mchangama 2011:3-4

⁹² COM(2011) 175 final

⁹³ OJ C 295 og rapportens side 6

⁹⁴ COM(2011) 175 final side 7

⁹⁵ Jf. uttrykket «proportionality check» på side 7 siste avsnitt

anses forholdsmessig.⁹⁶ De faktorer som bør vurderes når det skal avgjøres om en arrestordre skal effektueres, og som skal bidra til å gi en mer helhetlig og forutsigbar praksis i de forskjellige medlemsland er inntatt i den såkalte «Handbook on the EAW».⁹⁷ Medlemslandene oppfordres til å følge disse retningslinjene for å unngå at tilliten til hele systemet med europeisk arrestordre undermineres.⁹⁸

Det kan utledes av denne gjennomgangen at implementeringen av rammebeslutningen om europeisk arrestordre ikke har forløpt uten til dels store utfordringer, men at bekymringene som uttrykkes av de aktører som gjennom sitt daglige virke arbeider innenfor rammene av EAW, ikke faller for døve ører. Hvordan regelverket faktisk blir utbedret, og hvilken grad av forbedring som faktisk vil finne sted gjenstår derimot å se.

5 Arrestordreloven

5.1 Ikrafttredelse

Som nevnt foran har ikke arrestordreloven trådt i kraft i sin helhet. Reglene om nordiske arrestordre trådte i kraft den 16. oktober 2012.⁹⁹ Det er så vidt meg bekjent ikke lagt noen føringer for når loven i sin helhet kan forventes å tre i kraft.

---

⁹⁶ COM(2011) 175 final side 7-8

⁹⁷ 17195/1/10 – «Revised version of the European handbook on how to issue a European Arrest Warrant»

⁹⁸ COM(2011) 175 final s.8 siste avsnitt

⁹⁹ FOR 2012-09-21 nr 895

5.2 Avsluttende bemerkninger om rettstilstanden

5.2.1 Utlevering av egne statsborgere

Det følger av arrestordrelovens § 10 at reglene om utlevering også gjelder for norske borgere. Det oppstilles et unntak i andre ledd, hvor det åpnes for at utlevering kan nektes hvis arrestordren er utstedt av en stat som ikke utleverer sine borgere til Norge, men hovedregelen er at statsborgerskap ikke er til hinder for iverksettelsen av arrestordren. Unntak for utlevering av egne statsborgere er et prinsipp med sterk forankring i norsk rett. Det er i kjernen av statsborgerrettighetene at man som borger skal være beskyttet av norske myndigheter. I forarbeidene til utleveringsloven av 1975 gjengis deler av begrunnelsen som var brukt tidligere, blant annet i forbindelse med statsborgerloven av 1888, hvor det fremgår at en norsk statsborger nærmest skulle ha en ubetinget rett til å oppholde seg på norsk territorium, og dermed være beskyttet mot utlevering.¹⁰⁰ Unntaket om utlevering av egne statsborgere har vært hjemlet i utleveringsloven av 1908 § 1 og utleveringsloven av 1975 § 2. Unntaket om overlevering av egne statsborgere har dog vært lempet på i forbindelse med utlevering for straffbare forhold mellom de nordiske land. Den nordiske utleveringsloven av 1961 ga mulighet for utlevering av en norsk statsborger hvis «han i de siste 2 år før den straffbare handling har hatt bopel i den stat som ønsker utlevering eller hvis handlingen eller tilsvarende handling etter norsk lov kan medføre høyere straff enn fengsel i 4 år.»¹⁰¹ Videre lemping ble gitt i loven om nordisk arrestordre av 2008¹⁰², som bygget på prinsippene i rammebeslutningen om europeisk arrestordre, og som ble opphevet av den delvise ikrafttreddelsen av arrestordreloven. Bakgrunnen for forenklete prosedyrer, og lemping på unntaksbestemmelsene i forbindelse med utlevering mellom de nordiske land er, i likhet med kongstanken bak EAW, at det er gjensidig tillit mellom statene, og en harmonisering

---

¹⁰⁰ Ot.prp.nr.30 (1974-1975):24

¹⁰¹ Lov 1961-03-03 nr. 01: Lov om utlevering av lovbrytere til Danmark, Finland, Island og Sverige § 2

¹⁰² Lov 2008-09-19 nr. 77: Lov om pågrep og overlevering mellom de nordiske stater på grunn av straffbare forhold (lov om nordisk arrestordre) § 6(1) d jf. § 7

av rettstilstanden.¹⁰³ En slik gjensidig tillit mellom de nordiske land er bygget gjennom nært samarbeid over lang tid, og i visshet om at rettssystemet i de nordiske land i stor grad er tuftet på sammenfallende grunnleggende prinsipper. Arrestordreloven, som forutsetter at den samme tillit skal være gjeldende til alle EUs medlemsland, markerer i så henseendet et markert skille hva angår den beskyttelse en norsk statsborger har mot utlevering til straffeforfølgelse i en annen stat.

5.2.2 Veien videre

Mens Norges samarbeid med EU hva gjelder det indre marked er regulert gjennom EØS-avtalen, der Norge skal tas med på råd under utformingen av EØS-relevante rettsakter i EU, har vi ingen tilsvarende ordning hva gjelder vår deltakelse i EUs justissamarbeid. Som deltaker i Schengen-avtalen og nå i den Europeiske arrestordren deltar Norge i de viktigste delene av EUs justissamarbeid. Vi er imidlertid ikke med på beslutningene om hvilke minstekrav som skal stilles til rettssystemene i de EU-land vi forplikter oss til å utlevere våre egne borgere til, samtidig som vi ikke forplikter oss til å følge de samme minstekrav for vår egen del.

Så langt har internasjonalt justissamarbeid stort sett handlet om å gi politi og påtalemyndighet nye virkemidler i kamp mot hvitvasking, korrupsjon, terrorisme og organisert kriminalitet. Disse instrumentene har Norge villig sluttet seg til. Nå arbeides det innen EU aktivt med å sikre de mistenkte og siktedes rettigheter – både i saker med en internasjonal dimensjon og i straffesaker generelt, jf. punkt 4.5 over. Disse prosessene står Norge så langt utenfor. Det kan spørres om det også er tid for at Norge bringer noe mer balanse i situasjonen ved å implementere også de EU-direktivene som dels er utarbeidet og dels er under utarbeidelse for å sikre mistenkte og siktedes rettigheter.

---

¹⁰³ Mer om dette i Ot.prp.nr. 39 (2007-2008) kapittel 2

Når det gjelder forholdsmessighet mellom handling og straff, og hvordan dette hensynet kan gjøres gjeldende i den norske implementeringen av arrestordreloven, kan det tenkes at det reises noen metodiske utfordringer. Arrestordreloven, og rammeavtalen den bygger på er med få unntak svært lik EUs rammebeslutning om europeisk arrestordre.¹⁰⁴ Vedrørende prinsippet om gjensidig anerkjennelse og tillit er ordlyden i forarbeidene helt klar: «Også parallellavtalen baserer seg på prinsippet om gjensidig godkjenning av rettslege avgjørelser.»¹⁰⁵ Når vi ser hvilke utfordringer gjennomføringen av dette regelverket har medført, herunder knyttet til manglende forholdsmessighetsvurderinger ved utlevering av mistenkte og dømte, er det vanskelig å se for seg hvordan dette skal kunne løses problemfritt i Norge. Rammebeslutningen om europeisk arrestordre er utarbeidet innenfor en rettslig ramme som Norge ikke er en del av. Charteret om de grunnleggende menneskerettigheter, og spesielt artikkel 49(3) er gitt en sterkere rettslig virkning gjennom Lisboa-traktaten, og utgjør sammen med TEU og TEUF et rettslig «konstitusjonelt-liknende» rammeverk som medlemslandene må ta et økende hensyn til. Norge har ingen formell kompetanse i utviklingen og tilpassingen av dette.

Den grunnleggende tillit som forutsettes til rettssystemene i alle EUs medlemsland vil kunne bli satt på prøve når utlevering av en norsk borger til straffeforfølgelse, etter en forenklet prosess på bakgrunn av en europeisk arrestordre, skal iverksettes etter lovens bokstav¹⁰⁶ i et tilfelle hvor vurderinger etter norsk rettslig tradisjon ville tilsi at slik utlevering er uforholdsmessig.

---

¹⁰⁴ Se gjennomgang over, og Prop. 137 LS (2010-2011):9

¹⁰⁵ Ibid.:9 andre avsnitt

¹⁰⁶ Arrestordrelovens § 13 første ledd

6 Litteraturliste

Bøker:

Andenæs, Johs. *Alminnelig strafferett* 5. utg. Oslo, 2005.

Bjerke, Hans Kristian, Keiserud, Erik og Sæther, Knut Erik *Straffeprosessloven kommentarutgave* 4. utg. Bind I, Oslo, 2011.

Det politimæssige og strafferetlige samarbejde i den europeiske union. Ingeborg Gade...[et al.]. København, 2005.

EØS-rett. Fredrik Sejersted...[et al.]. 3. utg. Oslo, 2011.

Hauge, Ragnar *Straffens begrunnelser* Oslo, 1996.

Kvam, Bjarne *Norge og Schengen. Et svekket samarbeid mot kriminalitet*. Oslo, 2008.

Mathisen, Gjermund *Utlevering for straffbare forhold*. Oslo, 2009.

Artikler:

Alegre, Susie og Marisa Leaf *Mutual Recognition in European Judicial Cooperation: A Step Too Far Too Soon? Case Study—the European Arrest Warrant* Inntatt i: *European Law Journal* Volume 10/2 2004, s. 200-2017

<https://vpn1.uio.no/+CSCO+00756767633A2F2F62617976617279766F656E656C2E6A7679726C2E70627A++/doi/10.1111/j.1468-0386.2004.00212.x/full>

(Sisert fra Wiley online library) [sisert 16.9.2012]

Blackstock, Jodie *Developing best practice amongst defence lawyers and access to justice in European arrest warrant cases – interim report* UK, 2012

http://www.ecba.org/content/index.php?option=com_content&view=article&id=592:eaw&catid=61:the-european-arrest-warrant&Itemid=50 [sisert 27.7.2012]

Doobay, Anand *Challenging the European Arrest Warrant* Fra: Law Society European Arrest Warrant Seminar, 29.6.2010

<http://www.petersandpeters.com/sites/default/files/publications/Anand%20Doobay%20European%20Arrest%20Warrant%20Seminar%2029%20June%202010.pdf> [sitert 15.8.2012]

(linken er pr. 25.11.2012 ikke aktiv)

Eser, Albin *Human Rights Guarantees for Criminal Law and Procedure in the EU-Charter of Fundamental Rights* Fra: Ritsumeikan Law Review 26/2009

<http://www.ritsumei.ac.jp/acd/cg/law/lex/rlr26/rlr26idx.htm> [sitert 16.10.2012]

Mchangama, Jacob *Den Europeiske Arrestordre er en trussel mod retssikkerheden* 2.mars 2011

http://www.cepos.dk/fileadmin/user_upload/Arkiv/PDF/Den_Europaeiske_Arrestordre_er_en_trussel_mod_retssikkerheden.pdf [sitert 3.10.2012]

Vogel, Joachim og Spencer, John R. *Proportionality and the European Arrest Warrant* Fra: Criminal Law Review 2010 nr.6 side 474-482

Forarbeider:

NOU:

NOU 2002:4 Ny straffelov

NOU 2012:2 Utenfor og innenfor – Norges avtaler med EU

Odelstingsproposisjoner:

Ot.prp.nr 30 (1974-1975) Om 1) lov om utlevering av lovbrytere og annen rettshjelp i straffesaker 2) lov om endringer i lov 3 mars 1961 nr. 1 om utlevering av lovbrytere til Danmark, Finland, Island og Sverige

- Ot.prp.nr. 62 (1980-1981) Om lov om endring i straffeloven m.m (reglene om betinget dømte, prøveløslatte m.m, heving av strafferammen for grove narkotikabrudd, oppheving av livstidsstraffen)
- Ot.prp.nr 64 (1998-1999) Om lov om endringer i straffeprosessloven og straffeloven m v (etterforskningsmetoder m v)
- Ot.prp.nr 90 (2003-2004) Om lov om straff (straffeloven)
- Ot.prp.nr 39 (2007-2008) Om lov om pågrepelse og overlevering mellom de nordiske stater på grunn av straffbare forhold (lov om nordisk arrestordre) og om samtykke til ratifikasjon av konvensjon 15. desember 2005 om overlevering for straffbare forhold mellom de nordiske land (Nordisk arrestordre)
- Prop. 137 LS (2010-2011) Lov om pågriping og overlevering til og frå Noreg for straffbare forhold på grunnlag av ein arrestordre (arrestordreloven) og om samtykke til inngåing av avtale 28. juni 2006 mellom EU, Island og Noreg om overleveringsprosedyre mellom partane
- Stortingsdokumenter:**
- St.prp.nr 42 (1996-1997) Om samtykke til ratifikasjon av samarbeidsavtale av 19 desember 1996 mellom partene i Schengenavtalen og Schengenkonvensjonen, og Island og Norge om avskaffelse av personkontroll på de felles grenser

St.prp.nr 50 (1998-1999) Om samtykke til inngåelse av en avtale mellom Rådet for Den europeiske union og Republikken Island og Kongeriket Norge om de sistnevnte statenes tilknytning til gjennomføringen, anvendelsen og videreutviklingen av Schengen-regelverket

Lover:

Norske:

1908 Lov af 13de juni 1908 nr. 10 om utlevering af forbrydere

1961 Lov om utlevering av lovbreakere til Danmark, Finland, Island og Sverige av 3. mars 1961 nr. 1

1975 Lov om utlevering av lovbreakere mv. (utleveringsloven) av 13. juni 1975 nr. 39

2008 Lov om pågripelse og overlevering mellom de nordiske stater på grunn av straffbare forhold (lov om nordisk arrestordre) av 19. september 2008 nr. 77

2012 Lov om pågriping og overlevering til og frå Noreg for straffbare forhold på grunnlag av ein arrestordre (arrestordreloven) av 20. januar 2012 nr.4
(delvis trådt i kraft ved: FOR-2012-09-21-895)

Utenlandske:

2012 Straffeloven av 24. oktober nr. 1007. Danmark

Rundskriv:

Rundskriv G 12/2012 Det kongelige justis- og beredskapsdepartement,
15.10.2012.

Rundskriv om nordisk arrestordre

Traktater:

EMK Den europeiske menneskerettighetskonvensjon, Roma 1950

1957 Den europeiske konvensjon om utlevering, Paris 1957

Schengen-avtalen Avtale mellom regjeringene i statene i den økonomiske union
Benelux, forbundsrepublikken Tyskland og republikken
Frankrike om gradvis avskaffelse av kontrollen på de felles
grenser. Schengen, 14.6.1985

Schengen-konvensjonen Konvensjon om gjennomføring av Schengenavtalen av 14.
juni 1985 mellom regjeringene i statene i den økonomiske
union Benelux, forbundsrepublikken Tyskland og republik-
ken Frankrike om gradvis avskaffelse av kontrollen på de
felles grenser. Schengen, 19.6.1990

1995-konvensjonen om utlevering i EU

Convention drawn up on the basis of Article K.3 of the
Treaty on European Union, on simplified extradition
procedure between the Member States of the European
Union. Brussel 10.3.1995

Official Journal C78, s.2-10, 30.3.1995

1996-konvensjonen om utlevering i EU

Convention drawn up on the basis of Article K.3 of the Treaty on the European Union, relating to extradition between the Member States of the European Union. Brussel 29.9.1996

Official Journal C 313 s.12-23, 23.10.1996

Samarbeidsavtale Schengen 1996

Samarbeidsavtale mellom Kongeriket Belgia, Forbundsrepublikken Tyskland, Republikken Frankrike, Storhertugdømmet Luxembourg, Kongeriket Nederland, Republikken Italia, Kongeriket Spania, Republikken Portugal, Republikken Hellas, Republikken Østerrike, Kongeriket Danmark, Republikken Finland, Kongeriket Sverige, som er parter i Schengenavtalen og Schengenkonvensjonen, og republikken Island og Kongeriket Norge om avskaffelse av personkontroll på de felles grenser. Luxembourg, 19.12.1996

Tilknytningsavtale Schengen 1999

Avtale inngått mellom Rådet for Den Europeiske Union og Republikken Island og Kongeriket Norge om de sistnevnte statenes tilknytning til gjennomføringen, anvendelsen og videreutviklingen av Schengen-regelverket. 18.5.1999

Nordisk arrestordre

Konvensjon 15. desember 2005 om overlevering for straffbare forhold mellom de nordiske land. (Nordisk arrestordre) København, 15.12.2005

Tilknytningsavtalen

Avtale mellom Den Europeiske Union og Republikken Island og Kongeriket Norge om overleveringsprosedyre mellom

medlemsstatene i Den Europeiske Union og Island og Norge.
Wien, 28.6.2006
Official Journal L 292 Volume 49 21.10.2006

Lisboa-traktaten Treaty of Lisbon amending the Treaty on European Union and the Treaty establishing the European Community. Lisboa, 13.12.2007
Official Journal C 306 Volume 50, s.1-271, 17.12.2007

TEU Consolidated version of the Treaty on European Union.
Official Journal C 326 Volume 55, s.13-46, 26.10.2012

TEUF Consolidated version of the Treaty on the Functioning of the European Union.
Official Journal C 326 Volume 55, s.47-200, 26.10.2012

Rammebeslutninger:

2002/584/JHA Council Framework Decision of 13th of June 2002 on the European Arrest Warrant and the surrender procedures between Member States.
Official Journal L190, s.1-20 18.7.2002

Øvrige EU-dokumenter:

Charteret om menneskerettigheter
Charter of fundamental rights of the European Union.
Official Journal C364 Volume 43, s.1-22, 18.12.2000

Parlamentet:

European Parliament

*Tampere European Council 15 and 16 October 1999.
Presidency Conclusions.*

http://www.europarl.europa.eu/summits/tam_en.htm

[siteret 21.10.2012]

2007/2145(INI)

European Parliament resolution of 14 January 2009 on the situation of fundamental rights in the European Union 2004-2008

<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P6-TA-2009-0019+0+DOC+XML+V0//EN> [siteret 10.11.2012]

Kommisjonen:

COM(2001) 522 final

Proposal for a Council Framework Decision on the European arrest warrant and the surrender procedures between the Member States.

Official Journal 2001 C332 Volume 44 s.305-319,
27.11.2001

COM(2011) 175 final

Report from the Commission to the European Parliament and The Council on the implementation since 2007 of the Council Framework Decision of 13 June 2002 on the European arrest warrant and the surrender procedures between Member States {SEC(2011) 430 final}

Rådet:

12531/09

Draft Resolution of the Council on a roadmap for strengthening procedural rights of suspected or accused persons in criminal proceedings

Tilgjengelig:

http://www.ecba.org/content/index.php?option=com_content&view=article&id=360:roadmap-stockholm&catid=65:procedural-safeguards&Itemid=44 [siteret 15.11.2012]

2009/C 295/01

Resolution of the council of 30 November 2009 on a Road map for strengthening procedural rights of suspected or accused persons in criminal proceedings.

Official Journal 2009 C295 Volume 52, s.1-3, 4.12.2009

2010/C 115/01

The Stockholm Programme — an open and secure europe serving and protecting citizens.

Official Journal 2010 C115 Volume 53 s.1-38, 4.5.2010

17195/1/10 REV 1

Revised version of the European handbook on how to issue a European Arrest Warrant, 17.12.2010

PDF lastet ned fra:

<http://www.google.no/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&ved=0CCsQFjAA&url=http%3A%2F%2Fregister.consilium.europa.eu%2Fpdf%2Fen%2F10%2Fst17%2Fst17195-re01.en10.pdf&ei=wZWYUJ7uDIjE0QXp-IDoDw&usg=AFQjCNGQC8aaPV3tf6-EcNkdBJ4aGzsxXA> [siteret 11.11.2012]

Dommer:

Norges høyesterett:

Rt.1977 s. 1207

Storbritannia:

2007 EWHC 2983 Admin

<http://www.bailii.org/ew/cases/EWHC/Admin/2007/2983.html>

2008 EWHC 470 Admin

<http://www.bailii.org/ew/cases/EWHC/Admin/2008/470.html>

2009 EWHC 1845 Admin

<http://www.bailii.org/ew/cases/EWHC/Admin/2009/1845.html>

2009 EWHC 2879 Admin

<http://www.bailii.org/ew/cases/EWHC/Admin/2009/2879.html>

2010 EWHC 1184

https://vpn2.uio.no/+CSCO+0h756767633A2F2F776871747A7261676E792E6265742E6878++/judgments/EWHC-Admin/2010/%5B2010%5D_EWHC_1047_%28Admin%29.html

(krever innlogging via UiO)

Tyskland:

1 Ausl. (24) 1246/09

Øvrig:

Notat fra the house of Common Library, SN/HA/4979 av 23. februar 2009

<https://vpn2.uio.no/+CSCO+0h756767633A2F2F6A6A6A2E636E6579766E7A7261672E6878++/briefing-papers/SN04979.pdf>

(krever innlogging fra UiO) [sitert 22.11.2012]

Antall vedlegg: 2

Vedlegg 1: Arrest Warrant

Vedlegg 2: Arrestordre

Lov om pågriping og overlevering til og frå Noreg for straffbare forhold på grunnlag av ein arrestordre (arrestordreloven) og om samtykke til inngåing av avtale 28. juni 2006 mellom EU, Island og Noreg om overleveringsprosedyre mellom partane

Annex

Arrest warrant¹

This warrant has been issued by a competent judicial authority. I request that the person mentioned below be arrested and surrendered for the purposes of conducting a criminal prosecution or executing a custodial sentence or detention order².

<p>(a) Information regarding the identity of the requested person:</p> <p>Name: .....</p> <p>Forename(s): .....</p> <p>Maiden name, where applicable: .....</p> <p>Aliases, where applicable: .....</p> <p>Sex: .....</p> <p>Nationality: .....</p> <p>Date of birth: .....</p> <p>Place of birth: .....</p> <p>Residence and/or known address: .....</p> <p>.....</p> <p>Language(s) which the requested person understands (if known):</p> <p>.....</p> <p>Distinctive marks/description of the requested person: .....</p> <p>.....</p> <p>Photo and fingerprints of the requested person, if they are available and can be transmitted, or contact details of the person to be contacted in order to obtain such information or a DNA profile (where this evidence can be supplied but has not been included)</p>
---

¹ This warrant is to be used under the Agreement of 28 June 2006 between the European Union and the Republic of Iceland and the Kingdom of Norway on the surrender procedure between the Member States of the European Union and Iceland and Norway. However, when a judicial authority of a Member State of the European Union wants, in accordance with Article 12(2) and (3) of the Agreement to alert a person in the Schengen information System, the European arrest warrant form attached to the Framework Decision (2002/584/JHA) of 13 June 2002 on the European arrest warrant and the surrender procedures between Member States shall be considered as equivalent to this format for the purpose of this Agreement.

² This warrant must be written in, or translated into, one of the official languages of the executing State, when that State is known, or any other language accepted by that State.

Figur 1.1

(b) Decision on which the warrant is based:

1. Arrest warrant or judicial decision having the same effect: .....

Type: .....

2. Enforceable judgement: .....

Reference: .....

(c) Indications on the length of the sentence:

1. Maximum length of the custodial sentence or detention order which may be imposed for the offence(s):

.....

.....

2. Length of the custodial sentence or detention order imposed:

.....

Remaining sentence to be served: .....

.....

.....

(d) Decision rendered in absentia and:

– The person concerned has been summoned in person or otherwise informed of the date and place of the hearing which led to the decision rendered *in absentia*

or

– The person concerned has not been summoned in person or otherwise informed of the date

Figur 1.2

<p>and place of the hearing which led to the decision rendered <i>in absentia</i> but has the following legal guarantees after surrender (such guarantees can be given in advance).....</p> <p>Specify the legal guarantees .....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>
<p>(e) Offences:</p> <p>This warrant relates to in total: ..... offences.</p> <p>Description of the circumstances in which the offence(s) was (were) committed, including the time, place and degree of participation in the offence(s) by the requested person</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>Nature and legal classification of the offence(s) and the applicable statutory provision/code:</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>I. The following applies only in case both the issuing and the executing state have made a declaration under Article 3(4) of the Agreement: if applicable, tick one or more of the following offences punishable in the issuing State by a custodial sentence or detention order of a maximum of at least three years as defined by the laws of the issuing State:</p> <ul style="list-style-type: none"> – participation in a criminal organisation, – terrorism, – trafficking in human beings, – sexual exploitation of children and child pornography, – illicit trafficking in narcotic drugs and psychotropic substances, – illicit trafficking in weapons, munitions and explosives, – corruption, – fraud, including that affecting the financial interests of the European Communities within the meaning of the Convention of 26 July 1995 on the protection of European Communities' financial interests,

Figur 1.3

Lov om pågriping og overlevering til og frå Noreg for straffbare forhold på grunnlag av ein arrestordre (arrestordreloven) og om samtykke til inngåing av avtale 28. juni 2006 mellom EU, Island og Noreg om overleveringsprosedyre mellom partane

- laundering of the proceeds of crime,
- counterfeiting of currency, including the euro,
- computer-related crime,
- environmental crime, including illicit trafficking in endangered animal species and in endangered plant species and varieties,
- facilitation of unauthorised entry and residence,
- murder, grievous bodily injury,
- illicit trade in human organs and tissue,
- kidnapping, illegal restraint and hostage-taking,
- racism and xenophobia,
- organised or armed robbery,
- illicit trafficking in cultural goods, including antiques and works of art,
- swindling,
- racketeering and extortion,
- counterfeiting and piracy of products,
- forgery of administrative documents and trafficking therein,
- forgery of means of payment,
- illicit trafficking in hormonal substances and other growth promoters,
- illicit trafficking in nuclear or radioactive materials,
- trafficking in stolen vehicles,
- rape,
- arson,
- crimes within the jurisdiction of the International Criminal Court,
- unlawful seizure of aircraft/ships,
- sabotage.

II. Full descriptions of offence(s) not covered by section I above:

.....
.....

Figur 1.4

(f) Other circumstances relevant to the case (optional information):

(NB: This could cover remarks on extraterritoriality, interruption of periods of time limitation and other consequences of the offence)

.....

.....

(g) This warrant pertains also to the seizure and handing over of property which may be required as evidence:

This warrant pertains also to the seizure and handing over of property acquired by the requested person as a result of the offence:

Description of the property (and location) (if known):

.....

.....

.....

(h) The offence(s) on the basis of which this warrant has been issued is(are) punishable by/has(have) led to a custodial life sentence or lifetime detention order:

the issuing State will upon request by the executing State give an assurance that it will:

– review the penalty or measure imposed – on request or at least after 20 years,

and/or

– encourage the application of measures of clemency to which the person is entitled to apply for under the law or practice of the issuing State, aiming at a non-execution of such penalty or measure.

Figur 1.5

Lov om pågriping og overlevering til og frå Noreg for straffbare forhold på grunnlag av ein arrestordre (arrestordreloven) og om samtykke til inngåing av avtale 28. juni 2006 mellom EU, Island og Noreg om overleveringsprosedyre mellom partane

(i) The judicial authority which issued the warrant:

Official name: .....

.....

Name of its representative ¹: .....

.....

Post held (title/grade): .....

.....

File reference: .....

Address: .....

.....

Tel. No.: (country code) (area/city code) (...) .....

Fax No. (country code) (area/city code) ( ) .....

E-mail .....

Contact details of the person to contact to make necessary practical arrangements for the surrender: .....

.....

Where a central authority has been made responsible for the transmission and administrative reception of arrest warrants:

Name of the central authority: .....

.....

Contact person, if applicable (title/grade and name): .....

.....

Address:.....

.....

Tel.: (country code) (area/city code) (...) .....

Fax: (country code) (area/city code) (...) .....

E-mail: .....

¹ In the different language versions a reference to the "holder" of the judicial authority will be included.

Figur 1.6

<p>Signature of the issuing judicial authority and/or its representative:</p> <p>.....</p> <p>Name: .....</p> <p>Post held (title/grade): .....</p> <p>Date: .....</p> <p>Official stamp (if available)</p>
<p>Declaration by the Contracting Parties to the Agreement between the European Union and the Republic of Iceland and the Kingdom of Norway on the surrender procedures between the Member States of the European Union and Norway and Iceland:</p> <p>‘The Contracting Parties agree to consult, as appropriate, when the Republic of Iceland or the Kingdom of Norway or one of the Member States of the European Union considers that there is occasion to do so, to enable the most effective use to be made of this Agreement, including with a view to preventing any dispute regarding the practical implementation and interpretation of this Agreement. This consultation shall be organised in the most convenient way, taking into account the existing structures of cooperation.’</p> <p>Declaration by the European Union:</p> <p>‘The European Union declares that the possibility pursuant to the second sentence of Article 9(2) to designate the Minister of Justice as competent authority for the execution of an arrest warrant will be used only by the Federal Republic of Germany, the Kingdom of Denmark, the Republic of Slovakia and the Kingdom of The Netherlands.</p> <p>The European Union declares that the Member States will apply Article 20(3) and (4) in compliance with their national rules for similar cases.’</p>

Figur 1.7

Lov om pågriping og overlevering til og frå Noreg for straffbare forhold på grunnlag av ein arrestordre (arrestordreloven) og om samtykke til inngåing av avtale 28. juni 2006 mellom EU, Island og Noreg om overleveringsprosedyre mellom partane

Vedlegg

Arrestordre¹

Denne arrestordren er utstedt av kompetent rettsmyndighet. Jeg ber om at personen nevnt nedenfor blir arrestert og overlevert for straffeforfølgning eller for å fullbyrde en frihetsstraff eller en annen frihetsberøvelse².

(a) Informasjon om den ettersøkte personens identitet:

Etternavn: .....

Fornavn: .....

Eventuelt pikenavn: .....

Eventuelle alias: .....

Kjønn: .....

Nasjonalitet: .....

Fødselsdato: .....

Fødested: .....

Bosted/eller kjent adresse: .....

.....

Språk som den ettersøkte forstår (dersom dette vites):

.....

Særlige kjennetegn/beskrivelse av den ettersøkte: .....

.....

Fotografi og fingeravtrykk fra den ettersøkte kan overføres dersom de er tilgjengelige.

Dersom slik informasjon eller den ettersøktes DNA-profil kan skaffes men ikke er vedlagt;

kontaktinformasjon til person som kan skaffe denne informasjonen.

¹ Denne arrestordren skal benyttes under avtale av 28. juni 2006 mellom Den europeiske union og Republikken Island og Kongeriket Norge om overleveringsprosedyre mellom medlemsstatene i Den europeiske union og Island og Norge. Når en rettsmyndighet i en medlemsstat i Den europeiske union ønsker, etter artikkel 12(2) og (3) i avtalen å legge inn en melding om en person i Schengen-informasjonssystemet, skal likevel det europeiske arrestordreskjemaet vedlagt rammebeslutning (2002/584/JHA) 13. juni 2002 om den europeiske arrestordren og overleveringsprosedyrene mellom medlemsstater bli regnet som ekvivalent til dette skjemaet i forhold til formålet bak denne avtalen.

² Denne arrestordren må være skrevet i, eller oversatt til, et av de offisielle språk i den utførende stat, når denne stat er kjent, eller til et annet språk som denne staten har godkjent.

Figur 1.8

(b) Avgjørelse som denne arrestordren er basert på:

1. Arrestordre eller rettsavgjørelse med samme virkning: .....

Type: .....

2. Rettskraftig dom: .....

Referanse: .....

(c) Indikasjoner på straffens lengde:

1. Den øvre strafferammen for frihetsstraff eller annen frihetsberøvelse som kan idømmes for de(t) straffbare forholdet/forholdene:

.....
 .....

2. Lengden på den idømte frihetsstraff eller annen frihetsberøvelse:

.....

Lengden på den del av straffen som gjenstår å sones: .....

.....
 .....

(d) Avgjørelse gjort i fravær av ettersøkte og:

– ettersøkte er personlig blitt innkalt eller på annen måte blitt orientert om tid og sted for rettsmøtet som ledet frem til beslutningen fattet i fravær av den ettersøkte

eller

– ettersøkte er ikke personlig blitt innkalt eller på annen måte blitt orientert om tid og sted for

Figur 1.9

Lov om pågriping og overlevering til og frå Noreg for straffbare forhold på grunnlag av ein arrestordre (arrestordreloven) og om samtykke til inngåing av avtale 28. juni 2006 mellom EU, Island og Noreg om overleveringsprosedyre mellom partane

<p>rettsmøtet som ledet frem til avgjørelsen fattet i den ettersøktes fravær, men gis følgende rettslige garantier etter overføringen (slike garantier kan gis på forhånd) .....</p> <p>Spesifiser de rettslige garantiene .....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>
<p>(e) Straffbare forhold:</p> <p>Denne arrestordre gjelder i alt: ..... straffbare forhold.</p> <p>Beskrivelse av omstendighetene som de straffbare forhold(ene) var gjort under, herunder tid, sted og graden av deltagelse av den ettersøkte personen:</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>Det straffbare forholdets karakter og betegnelse og de anvendelige rettsregler:</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>I. Følgende gjelder utelukkende dersom både den utførende og utstedende stat har avgitt erklæringer etter artikkel 3(4) i avtalen. Dersom dette er tilfelle; kryss av ett eller flere av de følgende forhold som er straffbare med en øvre strafferamme på minst tre år etter lovene i den utstedende stat:</p> <ul style="list-style-type: none"> – deltagelse i en kriminell organisasjon, – terrorisme, – menneskehandel, – seksuell utnyttning av barn og barnepornografi, – ulovlig handel med narkotiske stoffer og psykotrope stoffer, – ulovlig handel med våpen, ammunisjon og sprengstoff, – korrupsjon, – bedrageri, herunder bedrageri som rammer De europeiske fellesskaps økonomiske interesser i henhold til konvensjonen av 26 juli 1995 om beskyttelse av De europeiske fellesskaps økonomiske interesser, – hvitvasking av utbytte fra straffbare forhold,

Figur 1.10

Lov om pågriping og overlevering til og frå Noreg for straffbare forhold på grunnlag av ein arrestordre (arrestordreloven) og om samtykke til inngåing av avtale 28. juni 2006 mellom EU, Island og Noreg om overleveringsprosedyre mellom partane

- pengefalsk, herunder av euroen,
- datarelatert kriminalitet,
- miljøkriminalitet, herunder ulovlig handel med truede dyrearter, plantearter og plantevarianter,
- tilrettelegging for ulovlig innvandring og opphold,
- drap, grov legemsbeskadigelse,
- ulovlig handel med menneskelige organ og vev fra mennesker,
- kidnapping, ulovlig frihetsberøvelse og gisseltaking,
- rasisme og fremmedfrykt,
- organisert eller væpnet ran,
- ulovlig handel med kulturgjenstander, herunder antikviteter og kunstverk,
- svindel,
- avkreving av beskyttelsespenger og utpressing,
- forfalskning og piratomsetning av produkter,
- forfalskning av administrative dokumenter og handel med disse,
- forfalskning av betalingsmiddel,
- ulovlig handel med hormonpreparater og andre vekstfremmende stoffer,
- ulovlig handel med kjernefysisk eller radioaktivt materiale,
- handel med stjalne kjøretøyer,
- voldtekt,
- brannstiftelse,
- forbrytelser som faller innunder til Den internasjonale straffedomstols jurisdiksjon,
- kapring av fly og skip,
- sabotasje.

II. Fullstendig beskrivelse av straffbare forhold som ikke omfattes av listen over:

.....
.....

Figur 1.11

Lov om pågriping og overlevering til og frå Noreg for straffbare forhold på grunnlag av ein arrestordre (arrestordreloven) og om samtykke til inngåing av avtale 28. juni 2006 mellom EU, Island og Noreg om overleveringsprosedyre mellom partane

(f) Andre opplysninger som er relevante for saken (ikke obligatorisk):

(NB: dette kan være bemerkninger om eksterritorialrett, avbrudd av foreldelsesfristen eller andre konsekvenser av den straffbare handlingen)

.....

.....

(g) Denne arrestordren gjelder også beslag og overlevering av eiendeler som kan være påkrevd som bevis:

Denne arrestordren gjelder også beslag og overlevering av eiendeler som ettersøkte har tilegnet seg som et resultat av de(t) straffbare forhold/forholdene:

Beskrivelse av eiendom (og dennes plassering) (dersom så vites):

.....

.....

.....

(h) Forholdet/forholdene er straffbare med eller har ledet til frihetsstraff eller annen frihetsberøvelse på livstid:

den utstedende stat vil på den utførende stats anmodning gi garanti om at den vil:

– vurdere straffen eller tiltaket som er idømt på anmodning eller senest etter 20 år,

og/eller

– oppmuntre til bruk av straffnedsettende tiltak som vedkommende har adgang til å søke om etter den utstedende stats lovgivning eller praksis med sikte på at straff eller tiltak som nevnt ikke skal fullbyrdes.

Figur 1.12

<p>(i) Den rettsmyndighet som har utstedet arrestorden:</p> <p>Offisielt navn: .....</p> <p>.....</p> <p>Dens representants navn¹: .....</p> <p>.....</p> <p>Stilling (tittel/rang): .....</p> <p>.....</p> <p>Saksnummer: .....</p> <p>Adresse: .....</p> <p>.....</p> <p>Telefonnummer: (landskode) (regionkode) .....</p> <p>Telefaksnummer: (landskode) (regionkode.).....</p> <p>E-postadresse .....</p> <p>Kontaktinformasjon til den som skal kontaktes for å få gjennomført det praktiske ved overføringen: .....</p> <p>.....</p>
<p>Dersom en sentralmyndighet er blitt gjort ansvarlig for den administrative oversendelse og mottak av arrestordre:</p> <p>Navn på sentralmyndigheten: .....</p> <p>.....</p> <p>Kontaktperson, dersom så finnes (tittel/rang og navn):.....</p> <p>.....</p> <p>Adresse:.....</p> <p>.....</p> <p>Telefonnummer: (landskode) (regionkode) .....</p> <p>Telefaksnummer: (landskode) (regionkode.) .....</p> <p>E-postadresse: .....</p>

¹ I de forskjellige språkvarianter vil en referanse til den som besitter den juridiske myndighet bli inkludert.

Figur 1.13

<p>Signatur til den ansvarlige rettsmyndighet og/eller dens representant:</p> <p>.....</p> <p>Navn: .....</p> <p>Stilling (tittel/rang): .....</p> <p>Dato: .....</p> <p>Offisielt stempel (om tilgjengelig)</p>
<p>Erklæring fra partene i avtalen mellom Den europeiske union og Republikken Island og Kongeriket Norge om overleveringsprosedyrer mellom medlemsstatene i Den europeiske union og Norge og Island:</p> <p>- "Avtalepartene er enige om å rådføre seg med hverandre slik det passer når Republikken Island eller Kongeriket Norge eller en av medlemsstatene i Den europeiske union finner at det foreligger grunn til det, for at denne avtale skal kunne benyttes mest mulig effektivt, blant annet med sikte på å hindre tvister om den praktiske gjennomføringen og tolkningen av denne avtale. Slik rådføring skal arrangeres slik det passer best idet det tas hensyn til eksisterende samarbeidsstrukturer."</p> <p>Erklæring fra Den europeiske union:</p> <p>- "Den europeiske union erklærer at mulighet en etter artikkel 9 nr. 2 annen setning for å utpeke justisministeren som kompetent myndighet for utførelse av en arrestordre, bare vil bli benyttet av Forbundsrepublikken Tyskland, Kongeriket Danmark, Republikken Slovakia og Kongeriket Nederland".</p> <p>- "Den europeiske union erklærer at medlemsstatene vil anvende artikkel 20 nr. 3 og 4 i samsvar med sine nasjonale regler for lignende saker".</p>

Figur 1.14

